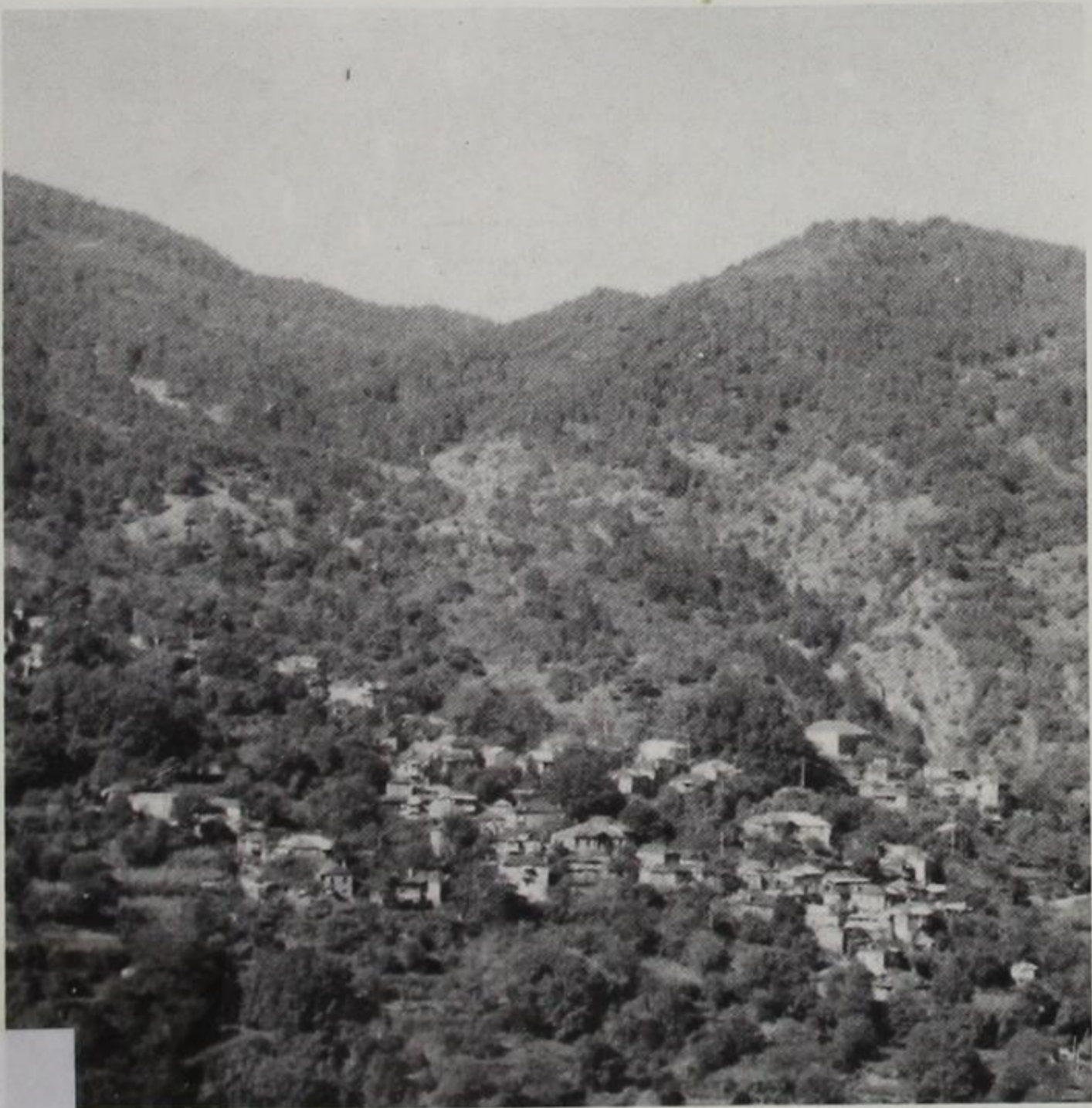

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε. ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ

ΒΙΩΜΑΤΑ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΟΥΡΝΙΑ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

ΑΘΗΝΑ 1991

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε. ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ

ΒΙΩΜΑΤΑ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΟΥΡΝΙΑ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Κωδ. Εγγρ. 7651

ΑΘΗΝΑ 1991

Αντί Προλόγου

Οί παιδικές και έφηβικές αναμνήσεις και τά βιώματα του τόπου μας πού πάντα μένουν νωπά στην μνήμη όλων μας, είναι τόσα πολλά πού δέν περιγράφονται οϋτε σέ πολυσέλιδα βιβλία. Αίσθάνθηκα τήν ανάγκη νά γράψω λίγες σελίδες απ' αυτά πού έζησα στό χωριό μου Πουρνιά - Κονίτσης.

Όλα είναι βιώματα αντιπροσωπευτικά και έκφράζουν τόν καθημερινό τρόπο ζωής, τόν μόχθο για τήν επιβίωση τής οικογένειας και ιδιαίτερα τής μάνας, τήν χαρά, τό ήθος, τόν ένθουσιασμό και τά δυνατά και ειλικρινή αισθήματα αγάπης πού έτρεφαν μεταξύ τους όλοι οί χωριανοί δένοντάς τους τόσο λές και άποτελοϋσαν μία και μοναδική οικογένεια. Έ χαρά του ενός ήταν χαρά όλων. Έ αγάπη άγνή και άδολη σέ όλους. Έ συμπάρασταση στις δύσκολες στιγμές αυθόρμητη, καθολική, συγκινητική.

Αυτή ήταν ή όμορφη εικόνα τής κοινωνίας του χωριού μου και αυτήν θέλω νά δείξω μέ τήν εργασία μου αυτήν, συμβάλλοντας έλάχιστα στην διατήρησή της παραδίδοντάς την στις νεώτερες γενεές.

Ἀφιερωμένο μέ εὐγνωμοσύνη εἰς μνήμην
τῶν Γονέων, Ἀδελφῶν καί προγόνων τοῦ χωριοῦ
πού πάντα ζοῦν ἀνάμεσά μας

Νικόλαος Εὐθ. Τζουμέρκας
Νεόφρονος 29
161 21 Ἀθῆναι
Τηλ. 7290847

Το χωριό μου

(Πουρνιά – Κονίτσης)

Κλεισμένο γύρω απ' τὰ βουνά και δύο χειμάρους μέ νερά
πού κάνουνε ποτιστική, ὅλη του τήν περιοχή
εἶναι κτισμένο τό χωριό και ἔχει σπίτια ἑκατό.

Τά πιό πολλά διόροφα, εἶν' ὅλα ὁμοιόμορφα
μέ τήν πέτρα εἶναι κτισμένα και μέ πλάκα σκεπασμένα.
Κάτω ἤ σάλα τό μαντζάτο, κι ἀπό πάνω οἱ Νοντάδες,
τό μπαλκόνι μέσ τή μέση ν' ἄχει θέα προεξέχει.

Ἡ αὐλή στρωμένη με πλάκα το πεζούλι ἔχει στήν ἄκρα
κι' ὁ Φοῦρνος μέ τό μαγειριό σ' ἓνα μέρος και τά δύο.

Ἐνα γύρω τά κελάρια κι' ἀποθῆκες γιά χορτάρια
ὅλα ἤ αὐλόπορτα τά κλείνει πού στό σπίτι ἀσφάλεια δίνει.

Οἱ δρόμοι ὅλοι τοῦ χωριοῦ ὡς τήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ
ὅλοι τους καλοφτιαγμένοι μέ τήν πέτρα εἶναι στρωμένοι.

Τό σχολεῖο κι' ἐκκλησία εἶν' στή μέση στήν πλατεία,
και κοντά τ' ἀμελικό πούν' κι' αὐτό κοινοτικό.

Τρία ἔχει μαγαζιά τόνα απ' τ' ἄλλο μακρυά
κι' ἔξι βρύσες στό χωριό δίνουν ἄφθονο νερό.

Δέκα ἔξι παρεκκλήσια και εἰκονίσματα ὀκτώ
σέ διάφορα σημεῖα θάβρης ἔξω απ' τό χωριό.

Οἱ καλύβες εἶν' πολλές σ' ὅλες τίς περιοχές
ποῦ τό καλοκαίρι γεμίζουν μέ ξερές ζωοτροφές.

Στό Λάκκο τῆς Ἀἰπαρασκευῆς δύο Νερόμυλους θά βρῆς
πού οἱ χωριανοί ἀλέθουν τά γεννήματα πού ἔχουν...

Πέτρινα και θολωτά στέκουνε καμαρωτά
στούς χειμάρους δύο γεφύρια πούναι τοῦ χωριοῦ στολίδια.

Πεντακόσιοι περίπου εἶναι ὅλοι οἱ κάτοικοί του
ἄλλοι τή γῆ καλλιεργοῦνε κι' ἄλλοι θά ξενητευτοῦνε
γιά νά βγάλουν ὅ,τι μπορέσουν τήν φαμίλια τους νά
θρέψουν.

Τοῦ χωριοῦ ἡ περιγραφή εἶναι προπολεμική.

Ο πλάτανος του χωριού

Στό χωριό όταν θά φθάσης, πρώτα ἀπ' ὄλα θά θαυμάσης
τό μεγάλο πλάτανό του ποῦν' στολίδι στό χωριό του.
Κατακόρυφα στημένος, γίγαντας γεροδεμένος
μέ τά πελώρια κλαδιά του, τήν παχιά τήν φυλλωσιά του
τήν πλατεία ἀγκαλιάζει, μέ τήν σκιά του τήν σκεπάζει.
Κι' ἡ πλατεία ποῦναι γιός της ὁ μέγανος πλάτανός της
σέ κρατάει στό πέρασμά σου ν' ἀπολαύσης τήν δροσιά του.
Πάνω στά ψηλά κλαριά, φτιάνουν τά πουλιά φωλιά
πρωῖ-βράδυ κελαῖδοῦνε τήν τροφή τους ἀφοῦ βροῦνε.
Ἡ καμπάνα τοῦ χωριού μας, στοῦ πλατάνου τή διχάλα
μέ τά σίδερα δεμένη, χρόνια ἦταν κρεμασμένη
κι' ὅταν ἀπό κεῖ χτυποῦσε ὡς τίς ράχες ἀντηχοῦσε.
Τά παιδιά ὄλο χαρά τρέχουν παίζουσι στήν σκιά
καί στά χαμηλά κλωνάρια ν' ἀνεβοῦνε προσπαθοῦνε
κι' ἀπό κεῖ νά κρεμαστοῦνε στήν πλατεία νά ριχτοῦνε.
Στοῦ πλατάνου τόν κορμό εἶν' κουλούρι καθιστικό
μέ τήν πέτρα εἶναι κτισμένο κι' εἶναι ὑπερυψωμένο.
Οἱ ἄνδρες ἔξω ἅμα βγοῦνε στό κουλούρι θά μαζευτοῦνε
γύρω-γύρω θά καθίσουν τήν συζήτηση θ' ἀρχίσουν
πότε γιά πολιτικά, πότε γιά κοινοτικά
τήν συζήτηση θά σκολάσουν στά προσωπικά σαν φθάσουν.
Μά ὅσα χρόνια ἔχω ζήσει μιά φορά δέν ἔχει τύχει
νά ἰδῶ καί μιά γυναίκα στό κουλούρι νά καθίση.
Τώρα μόνο τελευταία θά καθίση καμμιά νέα
μέ τούς ἄνδρες θά μιλήση καί μ' αὐτούς θά συζητήση.
Πόσες γενεές γέρασαν κι' ἀπ' τόν πλάτανο περάσαν
τήν δροσιά του ἀπολαύσανε, στό κουλούρι ξαποστάσανε.
Πόσα γλέντια ἐδῶ γινήκαν καί πόσα ἀκόμη θά γινοῦνε
κι' ὄλοι τώρα ἐμεῖς πού ζοῦμε στόν πλάτανο ἄς εὐχηθοῦμε
«Πλάτανε ποτέ μήν πέσης τό χωριό θά ὀρφανέψης».

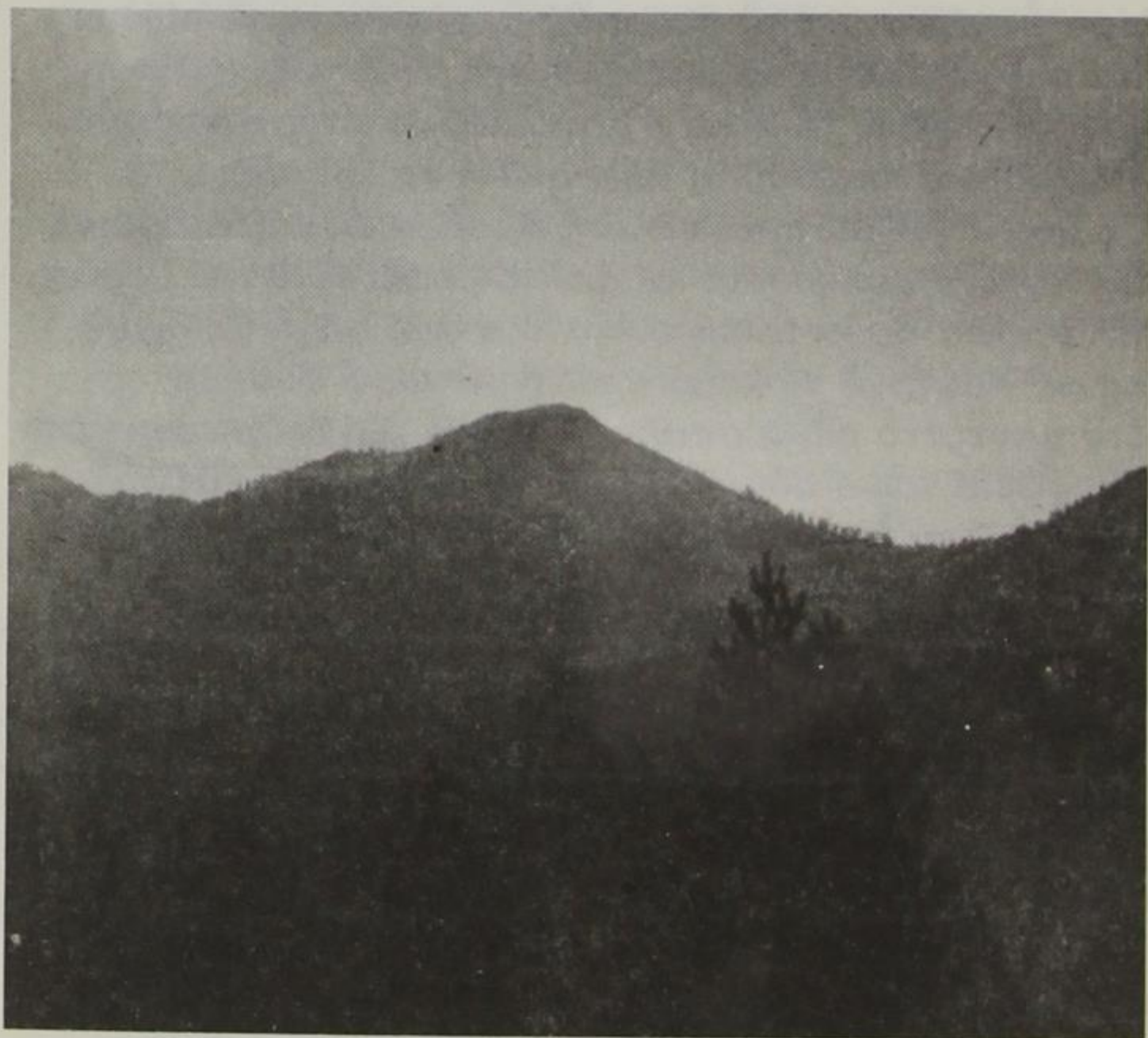
Το πρωινό

(τῆς Γυναίκας μάνας τοῦ χωριοῦ μου)

Μία ὥρα πρὶν χαράξη, πρώτη ἢ μάνα θά ξυπνήση
κι' ἀφοῦ τῆ φωτιά ἀνάψει, τίς δουλειές θά ξεκινήσει.
Πρῶτα βάζει τὴν τσουκάλα, γιὰ νά βράση ἢ φασολάδα.
Μόλις στὴν αὐλή θά βγῆ, ἀρχίζει γαυγίζει τό σκυλί
καί ἢ γάτα νιαουρίζει καί στά πόδια της γυρίζει.
Τό μουλάρι χλιμιντράει, κάτι θέλει γιὰ νά φάει
καί τό βόδι κι' ἀγελάδα, ἀπ' τό διπλανό κελάρι
ὄλα ἀρχίζουν καί μουγκρίζουν, τ' ἄδεια τους παχινιά θυ-
μίζουν

καί ἢ μάνα στό παχνί θά τούς ρίξη τὴν τροφή.
Μά τά πρόβατα ἀπό δίπλα θά ἀρχίσουν νά βελάζουν
καί πιό κάτω οἱ κατσίκες μιά στιγμή δέν ἠσυχάζουν.
Σάν τούς φέρει τό δεμάτι τό κλαδί νά τούς κρεμάση
τότε μόνο σταματοῦνε, ὄλα τρῶνε καί μασοῦνε.
Τά μικρά ζωηρά ἀρνάκια, τά ὄμορφα τά κατσικάκια
ὄλα τους χοροπηδοῦνε κι' ἀπ' τόν τσάρκο θέ νά βγοῦνε.
Μέ τά ζῶα ἀφοῦ τελειώση, στό σκυλί ψωμί θά δώση
γιὰ νά πάψη νά γαυγίζει καί τῆ γάτα νά φοβίζει.
Στό μαντζάτο μέσα μπαίνει καί στό τζάκι ἴσια πηγαίνει
τὴν φωτιά τώρα συμπάει καί τόν ἄνδρα της ξυπνάει.
Ἔλα σήκου ἐτοιμάσου καί στόν σέμπρο μας πετάξου
νά τοῦ πῆς νά ἐτοιμασθῆ, ἢ μέρα φαίνεται καλή.
Ἐγώ θά φτιάσω γιὰ νά φᾶμε, γιατί στό χωράφι θά πᾶμε
καί στόν κῆπο πάλι βγαίνει, πράσο, μαϊδανό, κρεμύδια
καί μυρωδικά νά μάση τά φασόλια γιὰ νά φτιάση.
Τώρα πλέον ἔχει φέξει καί τά γίδια πρέπει ν' ἀρμέξει
καί κατόπι τὴν γελάδα γιὰ νά μάση πρέπει τό γάλα
στὴν Ντομπόλα νά τό βάλῃ βούτυρο γιὰ νά τό βγάλῃ.
Ὁ τσοπάνος θά περάση τά γιδοπρόβατα νά μάση
κι' ὁ Γελαδάρης τά γελάδια νά βοσκήση στά λιβάδια.
Τώρα στὴν αὐλή οἱ κότες κακαρίζοντας γυρνᾶνε
ὄσπου καλαμπόκι ἢ μάνα θά τούς ρίξη γιὰ νά φᾶνε.

Τό γουρούνι κι' αὐτό γκρινιάζει μέχρι νά τοῦ δώση νά φάη.
πάλι στό μαντζάτο μπαίνει τά παιδιά γιά νά ξυπνήση
καί ἀφοῦ θά τά φροντίση νά πλυθοῦνε νά ντυθοῦνε
θά τούς βάλῃ γιά νά φᾶνε στό σχολεῖο γιά νά πᾶνε.
Ἄφοῦ τό σπίτι συγυρίση γιά νερό θά πάῃ στή βρύση
τήν βαρέλα τό κακάβι καί τά γκιούμια νά γεμίση.
Σάν γυρίση ἀπό τή βρύση νά ἐτοιμασθῇ θ' ἀρχίση
καί χωρίς ν' ἀργοπορήσει στό χωράφι θά ξεκινήσει.
Τοῦτο εἶναι τό πρωῖνό τῆς Γυναίκας μάνας στό χωριό
μά οἱ φροντίδες κι οἱ δουλειές ὡς τό βράδυ εἶναι πολλές
μά οὔτε μιά στιγμή θά πῆ ὅτι ἔχει κουραστεῖ.

Ὁ κλέφτης

Ὁ κλέφτης

Σύμβολο ἀγώνων Λευτεριάς θά εἶναι πάντοτε γιά μᾶς
ὁ κλέφτης τό ψηλό βουνό πού εἶναι πάνω ἀπ' τό χωριό.
Μέ Ἰταλούς κατακτητές μάχες δοθήκαν στίς πλαγιές
πού ὁ γεναῖος μας Στρατός τούς ἔδιωξε κακεῖν κακῶς.
Μά ὕστερα ἀπ' τήν κατοχή ἡ ἱστορία εἶν' θλιβερή.
Ἀδελφοκτόνος πόλεμος τήν χώρα μας σπαράζει
κι' ὁ κλέφτης τ' ὁμορφο βουνό μαρτύρια τραβάει.
Τά σπλάχνα του σκαφτήκανε καί ὄχυρά γινήκανε
μέ πολλά πολυβολεῖα, ὄλμους καί πυροβολεῖα.
Μάχες γίνονται σκληρές, φονικές κι' αἱματηρές
τόν κλέφτη θέ νά κατακτήσουν, τ' ἀδέρφια τους γιά νά
συντρίψουν.

Μ' ἀεροπλάνα βομβαρδίζουν, σίδηρο τή γῆ γεμίζουν
μέ κανόνια τόν χτυποῦν μά τ' ἀδέλφια δέν λυγοῦν,
θά τοῦ βάλουν καί φωτιά μέ βλήματα ἐμπρηστικά
καί τούτη ἡ καμμένη γῆ πού τά μαύρα της φορεῖ
τά νιάτα θύματα θρηνεῖ πού πέσανε στή μάχη αὐτή
σέ κάνει νά μελαγχολεῖς ἄς εἶσαι καί ὁ νικητής.
Μεγάλη ἡ καταστροφή γιά ὄλους μας ὀδυνηρή.
Οἱ ἀπώλειες εἶν' πολλές κι' ἀπ' τίς δύο τίς πλευρές.
Τοῦτο εἶναι τό τίμημα πού μᾶς τό στέλνει μύνημα
ὁ κλέφτης τό ψηλό βουνό στόν ἄνθρωπο στόν ἀδελφό.
«Πόλεμος ποτέ μὴν γίνει, στούς Λαούς πάντα εἰρήνη
πρόοδο κι' εὐημερία κι' ὄχι μῖσος καί κακία.»
καί στοῦ Κλέφτη τίς πλαγιές μέ τίς πανύψηλες ὄξυές
τά πουλιά νά κελαηδοῦνε, τ' ἄγρια ζῶα νά γυρνοῦνε.
Κυνηγοί καί ξυλοκόποι νά καθίσουν στήν Βρυσοῦλα
κι' ἡ φλογέρα τοῦ τσοπάνη ν' ἀκουστεῖ ἀπ' τή Ραχούλα.
Τέτοια τόση ὁμορφιά νά μὴν χαθεῖ καμιά φορά.
Τήν φύση ἄν θέλῃς νά θαυμάσης τόν κλέφτη ἔλα ν' ἀπο-
λαύσης.

Οἱ ὀνομασίες

“Οποῖος ἔχει ὀνομασία κάνει προετοιμασία
κι ἀφοῦ τό σπίτι σιγυρίσουν καί καλά τό καθαρίσουν
τό μαντζάτο μέ κιλίμια τούς Νοντάδες μέ στρωσίδια
ὄλα ἐπιμελλεμένα καί μέ τάξι ὄλα βαλμένα
μέ μεράκι καί μέ γοῦστο οἱ γυναῖκες θά τά φτιάσουν
κι ὄλο νόστιμους μεζέδες στό Μαργειό θά ἐτοιμάσουν.
Τί λαγγῖτες καί τι πίττες, τί αὐγά μέ λουκανίτσες
τά καρύδια θέ νά σπάσουν καί τά κάστανα θά βράσουν,
κι ἀφοῦ ὄλα ἐτοιμασθοῦνε ὄλοι πᾶνε νά ντυθοῦνε.
Τά καλά ρούχα φορᾶνε καί στήν ἐκκλησιά θά πᾶνε.
“Οποῖος ἔχει τήν γιορτή του καί στό σπίτι καρτεράει
ὁ Ἐπίτροπος μέ χάρη τό λουλούδι θά τοῦ πάει.
Ἐφοῦ σκολάση ἡ ἐκκλησία οἱ ἄνδρες στέκουν στήν
πλατεία
σέ παρέες θά χωρισθοῦνε τούς γιορτάζοντες νά ἐπισκε-
φθοῦνε.
Οἱ νέοι ὄλοι θά ξεκινήσουν μόλις τά ὄργανα ἀρχίσουν
νά λαλοῦνε νά χτυποῦνε καί ὄλοι οἱ δρόμοι ἀντηχοῦνε.
Μπρός στό σπίτι θά σταματήσουν ὄλους γιά νά χαιρε-
τήσουν
στούς Νοντάδες θά ἀνέβουν γύρω-γύρω θά καθίσουν
καί μέ πάθος καί μεράκι τά Νουμπέτια θά ἀρχίσουν.
Τότε ἡ κυρά κι οἱ κόρες τά γλυκά θέ νά κεράσουν
τά ποτά καί τούς μεζέδες ἀπό ὄλους θά περάσουν
κι ὄλοι τους θά εὐχηθοῦνε καί χρόνια πολλά θά ποῦνε.
Ἐφοῦ φάνε κι ἀφοῦ πιοῦνε ἀρχινοῦν καί τραγουδοῦνε
καί τό κέφι τῆς παρέας φέρνει τόση εὐθυμία
πού ἡ κυρά θά ξεκινήσει πρώτη τό χορό ν’ ἀρχίση
καί τά ὄργανα σάν παίζουν κι ἄλλοι μπαίνουν καί χορεύουν
μά σέ λίγο σταματᾶνε φεύγουνε καί χαιρετᾶνε
γιατί ἄλλοι θέ ν’ ἀρθοῦνε τά χρόνια πολλά νά ποῦνε
καί αὐτοί ἄλλοῦ θά πᾶνε ἄλλους νά ἐπισκεφθοῦνε
σ’ ὄλους πρέπει νά περάσουν καί κανέναν μή ξεχάσουν
γιατί πολύ θά τόν λυπήσουν ἐάν κάποιον δέν τιμήσουν.

Γιά τσουρλέκες

Τό χειμώνα στό χωριό κάνει κρύο δυνατό
τό χιόνι πέφτει ἐδῶ πολύ, τά πάντα θ' ἄχουν σκεπαστεῖ
κι ὅταν κάνει ξεροπαγιά ἔχει μεγάλη παγωνιά.
Τά πουλιά ἀπ' τά βουνά κατεβαίνουν χαμηλά
σέ μπουλούκια ὅλα πετοῦνε τήν τροφή τους γιά νά βροῦνε.
Ἐτοιμασμένοι οἱ νεαροί πού καρτεροῦν τήν ἐποχή μιά στιγ-
μή δέν θά καθίσουν ὅλοι πλάκες πᾶν νά στήσουν.
Τά σκάνδαλα μέσ τόν τροβά κι ἕνα τσαπί ἤ καί κασμά
ψωμοτύρι γιά φαῖ, λίγα σπέρτα καί δαδί
ξεκινοῦν πρωί-πρωί νά βροῦν καλή περιοχή
νά μήν ἔχει χιόνι πολύ νά εἶναι καί προσηλιακή.
Στά Νεραγόια σταματοῦνε, σκάφτουνε μέχρι νά βροῦνε
τά σκουλήκια γιά νά βγάλουν πού δολώματα θά βάλουν.
Στήν περιοχή σάν φθάσουν γιά πλάκες πρῶτα θά κοι-
τάξουν
καί ἀφοῦ τίς πλάκες βροῦνε θά ἰδοῦν πού θά στηθοῦνε.
Μέ τό τσαπί λίγο θά σκάψουν τό ἔδαφος γιά νά ἰσιάσουν
καί ἀφοῦ τίς πλάκες στήσουν στήν καλύβα θά γυ-
ρίσουν
στό χαγιάτι της μπροστά θά ἀνάψουνε φωτιά
γύρω της θά μαζεუτοῦνε λίγο γιά νά ζεσταθοῦνε.
Τό ψωμοτύρι τους θά φάνε καί τίς πλάκες θά κοιτᾶνε.
Ἕνα τσάρ θά ἀκουστεῖ, μιά τσουρλέκα ἔχει ἐρθεῖ
καί σέ λίγο κι ἄλλη κι ἄλλη καί πολλές ἀκολουθοῦνε
στήν περιοχή πετοῦνε ὥσπου κάτω θά στρωθοῦνε.
Περπατοῦν στά πεταχτά καί κοιτᾶν προσεκτικά
τό σκουλήκι στήν πλάκα βλέπουν, νά τό φᾶν ἀμέσως
τρέχουν
μά ἤ πλάκα τότε πέφτει κι ἤ τσουρλέκα ἄν δέν μπορέσει
νά ξεφύγει στή στιγμή ἀπ' τήν πλάκα θά πιαστεῖ.

Ἐφοῦ ἡ ὥρα πιά περάσει και κοντεύει νά βραδυάσει
τά πουλιά πούχουν πιαστεῖ θά μαζέψουν ὄλοι μαζί
μεταξύ τους θά μοιράσουν καί στό ζνάρι θά τά κρεμάσουν
μέ χαρά θά ξεκινήσουν στό χωριό γιά νά γυρίσουν
κι αὔριο πάλι θά ξανάρθουν, πίο πολλά πουλιά νά πιάσουν.

Ὁ Πασχάλης Τζουμέρκας στό κυνήγι.

Τό κυνήγι του λαγού

Τό κυνήγι στό χωριό εἶναι σπόρ ὁμαδικό
ὄσοι ἄνδρες κατοικοῦνε, σχεδόν ὄλοι κυνηγοῦνε.
Ἐπό βραδύς στό καφενεῖο, τίς παρέες τους θά φτιάξουν,
πού θά πᾶν θά συζητήσουν τό πρωῖ νά κυνηγήσουν.
Νύχτα τό πρωῖ ξυπνᾶνε, στά σκυλιά δίνουν νά φᾶνε
βιαστικά θά ἔτοιμασθοῦνε γιατί οἱ ἄλλοι καρτεροῦνε.
Ἐφοῦ κάπου ἀνταμώσουν καί τά σχέδια καταστρώσουν
πού θά πᾶν νά κυνηγήσουν τί δρομολόγιο θ' ἀκολουθήσουν
ποιός θά πάη μέ τά σκυλιά ποιοί θά πιάσουν τά καρτέρια
περπατάνε βιαστικά ὄλοι μέ κέφι καί χαρά...
Στήν περιοχή σάν φθάσουν καί χωρίς νά ξαποστάσουν
τά ντουφέκια θά γεμίσουν τά σκυλιά θά ἀπολύσουν.
Καί αὐτά μέ τή σειρά τους καί κουνώντας τήν οὐρά τους
τά ἀχνάρια προσπαθοῦνε μέ μανία γιά νά βροῦνε.
Ἐταν τόν Λαγό ἐντοπίσουν, τότε ὄλα θά γαυγίσουν
ἀπό πίσω θά τόν πάρουν στό καρτέρι νά τόν βγάλουν.
Κάπου ὄμως θά τόν χάσουν στό καρτέρι θά περάσουν
καί πάλι θά ξαναγαυρίσουν ὥσπου παλ' τον ἐντοπίσουν
μέ μανία τόν κυνηγᾶνε στό καρτέρι τόν περνᾶνε
κι ὁ κυνηγός πού καρτεράει, μέ σιγουριά τόν ντουφεκᾶει
το λαγό σάν θά χτυπήση τόν ἄθλο θά πανηγυρίση
μά ἂν βιαστικά τοῦ ρίξη τόν λαγό δέν θά χτυπήση.
Τότε ὄλα θά τοῦ φταῖνε γιά ὄσα οἱ ἄλλοι θά τοῦ λένε
σέ ὄλη τήν διαδρομή θά τοῦ κάνουν κριτική,
καί τό βράδυ στό μαγαζί πίνοντας κάνα ρακί
πάλι αὐτά θά συζητοῦνε καί πού αὔριο θά βγοῦνε
πού θά πᾶν νά κυνηγήσουν τό λαγό γιά νά χτυπήσουν.

Γιά ξύλα

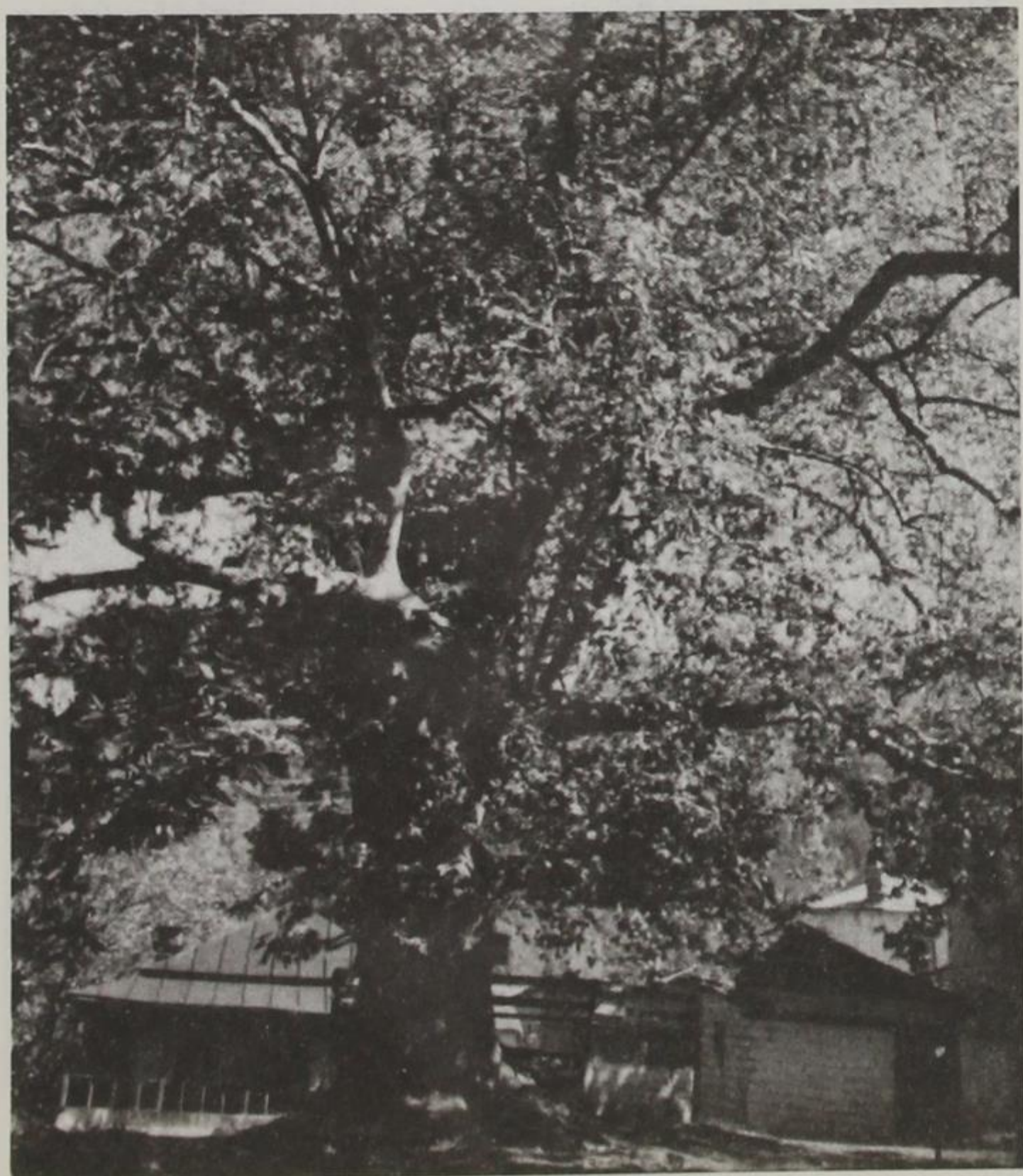
Γιά νέους νέες στό χωριό, νά πᾶν γιά ξύλα στό βουνό
εἶναι εὐχάριστη δουλειά καί ὅλοι πᾶνε μέ χαρά.

Ἄπό βραδύς ἀποφασίζουν, τίς παρέες κανονίζουν
ποῦ θά πᾶν ξύλα νά κόψουν τά μουλάρια νά φορτώσουν.
Τό πρωί ἀφοῦ ξυπνήσουν τά τσεκούρια θά τροχίσουν
τό παγούρι γιά νερό ψωμοτύρι γιά πρωινό
θά βάλουν μέσα στόν τροβά καί ξεκινοῦν μέ τή δροσιά.
Στούς δρόμους τώρα στό χωριό ἀκοῦς τό ποδοβολητό
πού τά μουλάρια προκαλοῦνε στά γκαλτερίμια σάν
περνοῦνε.

Ἐξω ἀπ' τό χωριό σάν βγοῦν καβάλλα ὅλοι τους θά μποῦν
σέ παρέες προχωροῦνε τίς ἀνηφοριές περνοῦνε.
Τά κορίτσια χωριστά ἀπ' τ' ἀγόρια μακρυά
ποτέ δέν πᾶν ὅλοι μαζύ στήν ἴδια τήν περιοχή
γιά νά μήν δώσουν ἀφορμή κανένα μάτι ἄν τούς δῆ
κι ἀρχίσουν τά κουτσομπολιά πού δέν σκολοῦν καμιά
φορά.

Μεταξύ τους λέν ἀστεῖα, γέλοια ἀκοῦς καί καλαμπούρια
ᾧσπου τό τραγούδι ἀρχίζουν καί μέ πάθος συνεχίζουν
κι οἱ κρυστάλλινες φωνές ποῦν' γλυκές μελλωδικές
στίς πλαγιές ἀντιλαλοῦνε καί στίς ρεματιές ἤχοῦνε.
Νοιώθουν ὅλοι εὐφορία, ψυχική, σωματική
πού τούς κάνει εὐτυχισμένους σ' ὅλη τή διαδρομή.
Στήν περιοχή σάν φθάσουν γιά ξύλα γύρω θά κοιτάξουν
πού θά βροῦνε πιό πολλά πιό χοντρά καί πιό ξερά
γιατί ὅσοι θά τά δοῦνε μπράβο πρέπει νά τούς ποῦνε.
Βιαστικά θά κολατσίσουν γιά νά μή καθυστερήσουν
ἀπό τίς πλαγιές στά σιάδια τά ξύλα πρέπει να κουβα-
λήσουν,
σέ σκιζάρες θά τά σκίσουν τίς μεριές θά κανονίσουν.

Τά κορίτσια γύρω τρέχουν Μάραντα γιά νά μαζέψουν
μ' αὐτά στό σπίτι σάν γυρίσουν τό τραπέζι θά στολίσουν.
"Όταν ὄλοι ἐτοιμασθοῦνε φορτώνουνε καί ξεκινοῦνε
καί πάλι τό τραγούδι ἀρχίζουν τώρα σάν κατηφορίζουν.
Στό χωριό σάν πλησιάσουν τό τραγούδι θά σκολάσουν
κι ὁ καθένας στήν αὐλή του τό μουλάρι ξεφορτώνει
καί τά ξύλα πούχει φέρει στό χαγιάτι τά μαζώνει
ἐκεῖ στάβα θά τά φτιάσει τό χειμώνα νά τά καψη.

Ὁ πλάτανος τοῦ χωριοῦ

Οἱ ἼΑποκρηές

ἼΑπ' τίς χαρούμενες γιορτές εἶναι οἱ ἼΑποκρυές,
τά παιδιά ἀνυπομονοῦν πότε ἼΑποκρηές ν' ἀρθοῦν
προσωπίδια νά ντυθοῦνε στήν πλατεία γιά νά βγοῦνε.
Κι οἱ μεγάλοι καρτεροῦν πότε ἼΑποκρηές θαρθοῦν,
νά χορέψουν, νά γελάσουν, νά γλεντήσουν νά ξεσκάσουν.
Τό μεσημέρι σάν θαρθῆ τό τραπέζι θά στρωθεῖ,
μέ κρεατόπιτα ζεστή καί μπόλικο καλό κρασί.
ἼΑφοῦ φᾶνε κι ἀφοῦ πιοῦνε ὄλοι στό χορό θά βγοῦνε,
ἄλλοι θά μποῦν καί θά χορεύουν, κι ἄλλοι ἀπ' ἔξω θά χα-
ζεύουν,
ὥσπου ἔρχεται ἡ στιγμή πού ἀκοῦς ὀχλοβοή,
κι ὄλοι τά μάτια τους ἐκεῖ στρέφουνε μέ προσοχή.
Τό καρναβάλι ἀπό μακρῶά κάνει μεγάλο σαματά,
μέ τουρτουῦρες μέ τρομπέτες, μέ κουδοῦνες καί Νταϊρέδες.
Στήν πλατεία ὅταν μποῦνε μεγαλόπρεπα περνοῦνε
ὄλοι γιά νά τούς ἰδοῦνε καί τοῦ χρόνου νά εὐχηθοῦνε.
Πρῶτα ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός ποῦν' τό νιόπαντρο ζευγάρι
μέ προστάτη τόν τσιολιά τό γεναῖο παληλάρι.
ἼΟλους πᾶν καί χαιρετᾶνε κι ὄλοι κάτι τούς κερνᾶνε
κι ὅτι ὄλοι τους θά μάσουν τά κούλουμα θά τά χαλάσουν.
ἼΟ παπποῦς καί ἡ γιαγιά τ' ἀστεῖα κάνουν τά πολλά.
Κούτσα-κούτσα περπατάνε καί γιά ἔρωτα μιλᾶνε
καί τό γέλιο προκαλοῦνε πάντα ὅπου κι ἄν βρεθοῦνε.
Τσιάντα κρατάει ὁ γιατρός καί περπατάει σοβαρός
κι ὁ μικρός μόλις τόν δῆ στήν μάνα του θά μαζευτεῖ,
μά πιά πολύ θά φοβηθῆ τόν ἼΑράπη σάν θά ἰδῆ.
ἼΟ ἼΑρκουδιάρης προσπαθεῖ ἡ ἼΑρκούδα του νά σηκωθῆ
καί ἀφοῦ χτυπᾶ τό Ντέφι τότε ἀρχίζει καί χορεύει.

Ὁ ταχυδρόμος τουρτουρίζει τὴν παρουσία του θυμίζει
κι ὁ χωροφύλακας παντοῦ κοιτᾷ παίρνει τὸ ρόλο σοβαρά.
Ἡ τσιγκάνα ἢ πονηρὴ τὸ χέρι σου θέλει νά δῆ
τὴν παλάμη σου κοιτάζει καί τῆ μοίρα σου διαβάζει.
Κι ἄλλοι τύποι θά περάσουν καί κάτι θά παρουσιάσουν
νά σέ κάνουν νά γελάσεις τ' ἄστεϊά τους νά μὴν ξεχάσης.
Ὁ χορὸς τραβάει μπροστά, τὸ γλέντι ἔστρωσε καλά,
ὄλο γέλια καί χαρά, εὐθυμία ξεγνοιασιά
ὄλη μέρα θά περάση μέχρι ἄργά πού θά βραδυάσει
κι ἡ πλατεία θά ἀδειάση. Ἡ Ἀποκρηά ἔχει περάσει.

Χορὸς τὶς Ἀπόκρηες τὸ 1951

Τό ξεπροβόδημα τοῦ γιοῦ

Εἶναι μιά ὥρα ἄχαρη μιά ὥρα πικραμένη
ἢ ὥρα πού χωρίζουνε ἢ μάνα μέ τό γιό της.
Στό πρῶτο τό ταξίδι του στήν ξενιτιά πηγαίνει
νά καζαντήσει λέει ἐκεῖ καί πάλι νά γυρίσει.
Ἐλονυχτίς τόν τοίμαζε κι ὄλο μονολογοῦσε
πρῶτα νά ἔχεις τή ὑγεία καί ὕστερα τήν τύχη
καί νά μαζεύεις τόν παρά ἄν νοιάζεσαι γιά σπίτι
κι ἐγώ κολόνα ἀκλόνητη περήφανη γιά σένα
θά καρτερῶ ὄλο χαρά νά ἴρθεῖς πάλι ἀπ' τά ξένα.
Ἄκου παιδί λεβέντη μου καί ἀκριβέ μου γιέ μου
δυό λόγια μόνο θά σοῦ πῶ δυ' ὀρμήνιες θά σοῦ δώσω:
Εἶναι πλανεύτρα ἢ ξενιτιά καί ξελογιάστρα ἢ πόλη
μά σένα ὁ νοῦς σου νά ἴναι δῶ καί στήν καλή τήν κόρη,
τήν κόρη πού τήν ἀγαπᾷς κι ἐκείνη σέ λατρεύει
κι ἄν εἶναι θέλημα θεοῦ θέ νά γενεῖτε ταίρι.
Κι ἀνάβοντας ἕνα κερι ἀνάβει τό καντήλι
κάνει σταυρούς στήν Παναγιά καί χίλια παρακάλια
νά πάει καλά ν' ἴρθεῖ καλά, ν' ἄρθεῖ καζαντισμένος
ὁ γιός της ὁ μονάκριβος ὁ πολυαγαπημένος.
Βάζει κρασί στό μαστραπά· καί βγαίνοντας στήν πόρτα
τό χύνει κάτω στό σκαλί ὁ γιός νά δρασκελίσει
κι ανοίγοντας τήν ἀγκαλιά τον σφίγκει τόσο δυνατά
δέν λέει νά τόν ἀφήσει νά τόν ξεπροβοδήσει,
καί μέσ τ' ἀτέλειωτα φιλιᾷ μέ ραγισμένη
τήν καρδιά τού λέει καί σιγοκλαίει.
Στερνή εὐχή τῆς μάνας σου ἐτούτη νά θυμᾷσαι.
Τόν τόπο πού γεννήθηκες ποτέ νά μήν ξεχάσεις
κι ὅταν θάχεις γεράματα ἐδῶ νά τά περάσεις,
ἐδῶ θά νοιώσεις εὐτυχής καί μοναξιά δέ θάχεις
κι ἀπ' τῆς ζωῆς τήν κούραση ἐδῶ θά ξαποστάσεις.

Στο χωράφι

Τό ἀλέτρι τό ζυγό, τόν τροβά μέ φαγητό
τό γυνί καί τά τσαπιά καί τά σίτσια τά ξερά
τό παγούρι ἢ τό μπουκλί, τό σπόρο κι ὅτι χρειασθεῖ
στό μουλάρι θά φορτωθοῦν, κι ὅλοι τους θά ἐτοιμασθοῦν
στό χωράφι θά ξεκινήσουν τήν αὐλόπορτα θά κλείσουν.
Ἡ μάνα ἔχει φορτωθεῖ τό μωρό της τό παιδί
μέ τίς πάνες τυλιγμένο, στήν σαρμάντσα φασκιομένο,
δέν ἔχει κανέναν σπίτι τό παιδί της γιά ν' ἀφίση.
Ἡ Σέμπρος ἔξω καρτερεῖ κι' ἐργατίνα εἶναι ἐκεῖ.
Κάποιος τό μουλάρι σέρνει καί τά βόδια ἀκολουθοῦν
ποῦναι μέ τριχιά δεμένα κι' ὅλοι σιγοπερπατοῦν.
Ἡ γυναίκα ὅπως πάντα πλέκοντας θά περπατεῖ
τά πατούνια τῆς φαμίλιας πρέπει νά τά φτιάση αὐτή.
Στό χωράφι ὅταν φθάσουν ὅλοι τους δουλειά θά πιάσουν
τό μουλάρι θά ξεφορτώσουν νά βοσκήση θά τό διώξουν.
Ἡ μάνα θά ξεφορτωθεῖ τήν κούνια της μέ τό παιδί
καί σέ μέρος δροσερό τροβά κρεμάει καί νερό.
Τά βόδια τώρα στό ζυγό θά τά βάλουν καί τά δύο
τό γυνί στ' ἀλέτρι βάζουν κ' ὅλα τ' ἄλλα ἐτοιμάζουν.
Ἡ μάνα τό σταυρό της κάνει καί σπόρο στήν ποδιά της
βάνει

τό θεό παρακαλεῖ ἢ σοδειά ν' ἀναι καλή,
κι' ἀφοῦ στό χωράφι σπείρει τά βόδια κάποιος θέ νά σύρη
καί αὐτή πιάνει τ' ἀλέτρι καί μέ ὄση δύναμη ἔχει
θά ἀνοίγει τήν αὐλακιά καί οἱ ἄλλοι μέ τά τσαπιά
ἀπό πίσω ἀκολουθοῦν τούς σβώλους ὅλοι τους χτυποῦν
καλά γιά νά διαλυθοῦν οἱ σπόροι ὅλοι νά σκεπασθοῦν.
Ἄμα ἡ μάνα κουρασθεῖ τά βόδια ἄλλος ὁδηγεῖ
μέ τό Θκέντρι τά κεντρίζουν καί φωνάζουν τακτικά
Αἱ κοκκίνη αἱ καρά αἶντε λίγο γρήγορα.
Τό μωρό ὅταν θά κλάψη θά πάη ἡ μάνα νά τό βζάση,
κι' ἀφοῦ τήν κούνια του κουνήση πάλι θά τ' ἀποκοιμήση.

‘Ο “Ηλιος ἔχει ἀνεβεῖ κοντεύει γιόμα γιά ν’ ἀρθῆ
θά πάη κάποιος γιά νερό νά φέρη κρύο ἀπ’ τό Βρυσκό.
κι’ ὅταν ἔρθει σταματᾶνε κάθονται ὅλοι νά φᾶνε,
’Αφοῦ φᾶν νερό θά πιοῦνε καί γρήγορα θά σηκωθοῦνε
καθόλου ὥρα νά μή χάσουν τό χωράφι πρέπει νά σκο-
λάσουν.

‘Ο “Ηλιος ἔχει πιά κρυφτεῖ καί ἔχουν ὅλοι κουρασθεῖ
τό χωράφι ἔχει τελειώσει ἡ σκιά παντοῦ ἔχει ἀπλώσει.
Τά βόδια ἀπ’ τό ζυγό θά λύσουν καί γιά ξύλα θά φροντίσουν
γρήγορα ὅλοι νά κόψουν τό μουλάρι νά φορτώσουν
κι’ ὅλοι μαζύ θά ξεκινήσουν σπίτι τους γιά νά γυρίσουν.
καί ἡ μάνα πίο πολύ μιά στιγμή δέν θά σταθεῖ
οἱ δουλειές εἶναι πολλές καί οἱ ὥρες λιγοστές.
Κατάκοπη, κάποια στιγμή θά πέση γιά νά κοιμηθῆ
πρωῖ-πρωῖ γιά νά ξυπνήσει πάλι τίς δουλειές ν’ ἀρχίση.

Τό Γεφύρι τῆς Μαυροπέτρας

Ἄνοιξιάτικο πρωινό

Γλυκειά προβάλλει ἡ αὐγή ἓνα ἀνοιξιάτικο πρωῖ
καί ἡ πρωινή δροσιά, σ' ἀγκαλιάζει τρυφερά.
Τ' ἀεράκι μυρωμένο σέ χαιδεύει ἀπαλά
νοιώθοντας τήν μάνα φύσι ἀγκαλιά νά σέ κρατᾶ.
Λές καί χαιρέται ἡ ἴδια πού τήν βλέπεις μέ χαρά
νά φοράη τά γιορτινά της ν' ἄχη τόση ὀμορφιά.
Τά πουλιά πρῶτα ξυπνᾶνε καί θεότρελλα πετοῦν
σέ ψηλά κλαριά θά κάτσουν, κι ἓνα γύρω ἀφοῦ κοιτάξουν
τό κελάηδημα ἀρχινοῦνε τήν ἄνοιξη χιλιοτραγουδοῦνε.
Ἔχει σπάνια μελωδία τούτη ἐδῶ ἡ συναυλία
μέ τ' ἀπίθανα βιολιά ποῦν' τ' ἀηδόνια ζωντανά.
Πόσο νοιώθεις εὐτυχής σέ στιγμές τέτοιες σάν ζῆς
κι εἶν' ἀλήθεια στή ζωή σου πάντα θά τίς νοσταλγεῖς.
Ὅμως τούτη τή μαγεία τήν γαλήνη τήν ἡσυχία
ὅσο ἡ ὥρα θά περάση ὁ θόρυβος θά τήν χαλάση.
Τά κοκόρια θά λαλήσουν καί τά βόδια θά μουγκρίσουν
τά σκυλιά τώρα γαυγίζουν καί οἱ κότες κακαρίζουν.
Ὁ τσοπάνος θά σφυρίξη τρεῖς φορές γιά ν' ἀκουστῆ
γίδια πρόβατα νά μάση νά τά πάη στή βοσκή,
καί σέ λίγο ὁ Γελαδάρης θά φωνάξη δυνατά
τά βόδια ὅλοι τους νά βγάλουν σι' ἀπάνω κατά τόν Ἀηλιά.
Ὁ παπᾶς ἔχει ξεκινήσει τήν καμπάνα ἀφοῦ χτυπᾶ
μόνος του ἢ μέ τόν ψάλτη λειτουργεῖ στήν ἐκκλησιά.
Στούς δρόμους τώρα τοῦ χωριοῦ ξεκινοῦν ἀπό παντοῦ
ὁ καθένας στήν δουλειά του ἔχοντας τά σύνεργά του
περπατάει μέ χαρά κι ὅποιον βρῆ τόν χαιρετᾶ
πού θά πᾶν θά ρωτηθοῦνε ὅπως σιγοπερπατοῦνε
κι ὅταν κάπου χωριστοῦνε καλονύχτωμα θά ποῦνε.
Ἡ καμπάνα τώρα πάλι θά χτυπήση θ' ἀκουστεῖ
τά παιδιά νά πᾶν σχολεῖο μέ τόν ἦχο της καλεῖ.

Ὁ ἥλιος τώρα ἔχει βγεῖ κι ἀγκαλιάζοντας τή γῆ
σιγά ρουφάει κι ἀπαλά τήν ἀνοιξιάτικη δροσιά.
Τίς ἀκτίνες του ἔχει ἀπλώσει κι ἔχει ἀλλάξει ἡ φύση ὄψη
κι ἐγώ πάντα νοσταλγῶ τ' ἀνοιξιάτικό πρωινό.

Γυναῖκες καί κοπέλλες τοῦ χωριοῦ μέ τοπικές παραδοσιακές ἐνδυμασίες

Ο χορός

Γιορτή μιά μέρα καλοκαίρι κι' ή ώρα τρεῖς τό μεσημέρι.
'Η καμπάνα θά χτυπήση τούς χωριανούς νά είδοποιήση,
γρήγορα, νά έτοιμασθοῦνε, στό χορό νά κατεβοῦνε,
ἔχουνε κι' ὄλας ἀργήσει, ὁ χορός ἔχει ἀρχίσει.
Ντύνονται προσεκτικά, φοροῦν τά ροῦχα τά καλά
στόν καθρέφτη θά κοιταχτοῦνε, ἀφοῦ πρῶτα χτενιστοῦνε
καί ξεκινοῦν ὄλο χαρά ὄλοι οἰκογενειακά.
Στό δρόμο κι' ἄλλους συναντᾶνε καί μαζύ τους περπατᾶνε.
Στήν πλατεία ὅταν φθάσουν ἕνα γύρω θά κοιτάξουν
ἀρκετούς θά χαιρετήσουν ὥσπου κάπου θά καθίσουν.
Τά βολιά τραγούδια παίζουν, κι' ἀρκετοί νέοι χορεύουν
κι' ἄλλοι θά μερακλωθοῦνε καί μέσ τό χορό θά μποῦνε,
πρῶτα οἱ ἡλικιωμένοι καί ἀκολουθοῦν οἱ νέοι.
"Οποῖος τό χορό θά σύρει τό τραγούδι θά παραγγεῖλει
καί τά ὄργανα σάν παίζουν ὄλοι ἀρχίζουν καί χορεύουν.
Μά ὁ νιός ποῦνε μπροστά μέ μεράκι καί σεβντά
ἀφοῦ τά ὄργανα κερνᾶ γιά νά παίζουνε καλά
μέ φιγοῦρες λικνιστές μ' ἕνα ὄπα δυό φορές
μ' ἕνα πήδημα ψηλά θέλει νά δείξη τή λεβεντιά
τά κορίτσια ποῦ τόν κοιτοῦνε πρέπει νά κολακευτοῦνε
ἄμα δέν χορεύει καλά θ' ἀκούση πολλά κουτσομπολιά.
Στά κλεφτά καμιᾶ φορά τό κορίτσι του κοιτᾶ
πόσα ἔχουνε νά ποῦνε τίς ματιές σάν συναντοῦνε,
ή χαρά τους εἶναι τόση ὁ χορός νά μήν τελειώση.
Τό κρασί θαρθεῖ νά πιοῦνε κι' ἄλλοι θά μερακλωθοῦνε
μέσα στό χορό θά μποῦν νά χορέψουν νά χαροῦν.
Εἶναι ἀλήθεια εὐτυχία ὅταν βλέπεις στήν πλατεία νά εἶναι
ὄλοι οἱ χωριανοί χαρούμενοι καί γελαστοί.
Μά σιγά-σιγά βραδυάζει, ή πλατεία ἀρχίζει ἀδιάζει
κι' ὅταν σούρουπο θαρθῆ, ὁ χορός θά διαλυθεῖ.
Μιά ἀνάμνηση θά μείνη, ὥσπου ἄλλος χορός θά γίνη.

Το προξενειό της μάνας

Κάθε μάνα στό χωριό θά φροντίση γιά τό γιό
ὅταν ἔχει τήν ἡλικία, σάν περάση τήν ἐφηβία
τό κορίτσι γιά νά βρῆ πού αὐτός θά παντρευτεῖ.
Δέν τήν νοιάζει ν' ἄχει προικιά, ν' ἄχει ὁμως ὁμορφιά
ν' ἄναι ἄξια στή δουλειά καί καλή νοικοκυρά.
Ἔτσι ἡ μάνα ἀρχινάει τίς κοπέλλες καί κοιτάει
τά προσόντα θά μετρήση καί πολλές θά ἀποκλείση.
Ὡσπου στό μυαλό της μπῆ μετά πολύ ἐπιλογή
τό κορίτσι πού ταιριάζει τό γιό της ἄντρα γιά νά πάρη
Στόν ἄντρα της ἀφοῦ τό πῆ κι' ἐκεῖνος πρῶτα τό δεχτεῖ
μέ τό γιό της θά μιλήση, νά τόν πείση θά προσπαθήση
πως κοπέλλα σάν κι' αὐτή σπάνια ἄλλη θά βρεθῆ
γι' αὐτό πρέπει ν' ἀποφασίση καί αὐτός νά συμφωνήση
τό λόγο τους νά πᾶν νά ποῦνε μέχρι ν' ἀρραβωνιαστοῦνε.
Κι' ἄν τοῦ γιοῦ μέσ τό μυαλό του ἄλλη ἦταν τ' ὄνειρό του
ἡ μάνα πάλι θά τόν πείση, ὅτι αὐτήν πρέπει ν' ἀγαπήση
ζευγάρι θ' ἄναι ταιριαστό, καμάρι μέσα στό χωριό
κι' ἀφοῦ ὁ γιός θά συμφωνήση ἡ μάνα του θά τόν φιλήση
τήν εὐχή της θά τοῦ δώση στή ζωή του νά προκόψη.
Τώρα πιά θ' ἀποφασίση τό κορίτσι νά ζητήση.
Κάποια μέρα ξεκινάει καί στήν ποδιά κάτι κρατάει
ν' ἄχη κάποια ἀφορμή ἄν κανένας θά τή δῆ
μυστικό θά πρέπει νά μείνη ἄν τό προξενειό δέν γίνει...
Στό σπίτι τοῦ κοριτσιοῦ σάν φθάση στό μαντζάτο θά
περάση
κι' ἀφοῦ ὄλους χαιρετίση γιά ἄλλα πρῶτα θά μιλήση
στήν κατάλληλη στιγμή στήν μάνα τ' κοριτσιοῦ θά πῆ
τό σκοπό της θά ἐξηγήση τό κορίτσι θά ζητήση.
Τό κορίτσι δέν ρωτιέται ἀπ' τήν μάνα ἐξαρτιέται
κι' ἐκείνη χαμογελαστή χαρούμενη τό ναί θά πῆ,
καί οἱ δύο θ' ἀγκαλιαστοῦνε καί μ' ἀγάπη θά φιληθοῦνε
νά μᾶς ζήσουνε θά ποῦνε καί σ' ἐγγόνια νά χαροῦμε.

Στό λιβάδι

Ψηλά ἐπάνω στό βουνό, μπροστά στόν Ἀϊχαράλαμο
Λιβάδι εἶναι κοινοτικό καί βρύση μέ κρύο νερό.
Τ' Αὐγούστου κάποια Κυριακή, θά ὀρισθεῖ ἐπιτροπή
κι ὅποιοι θά μειοδοτήσουν τό χορτάρι θά θερίσουν.
Τό χορτάρι θά μείνη ἐκεῖ μέχρις ὅτου ξεραθῆ
καί μιᾶ ἄλλη Κυριακή ὁ κόσμος θά εἰδοποιηθῆ
τό χορτάρι γιά νά μάσουν μεταξύ τους νά μοιράσουν.
Σχεδόν οἰκογενειακά, ἄνδρες γυναῖκες καί παιδιά
θά ξεκινήσουν τό πρωί, νά πᾶν σέ τούτη τήν ἐκδρομή.
Στά μουλάρια τους καβάλα ὅσοι πάνε τραγουδᾶνε,
Ἄλλοι ἀπό μονοπάτια κι ἄλλοι πιό πίσω περπατᾶνε
κι εἶναι τόση ἡ ὀμορφιά σάν βλέπης στήν ἀνηφοριά
μιᾶ πολύχρωμη οὐρά ποῦναι μιᾶ σπάνια ζωγραφιά.
Στό λιβάδι ὅταν φθάσουν τά τροβάδια θά κρεμάσουν,
τά μουλάρια θ' ἀπολύσουν γιά νά πᾶνε νά βοσκήσουν.
Τήν κουβέρτα θά ἀπλώσουν καί στόν ἴσκιο θά ξαπλώσουν
τήν δροσιά θά ἀπολαύσουν τήν φύση γύρω θά θαυμάσουν.
Πολλές φορές ψήνουν κι ἄρνια κι ἔχουν μαζί τους καί
βιολιά

τρῶνε πίνουν τραγουδοῦνε καί τά ὄργανα χτυποῦνε.
Τό χορό τότε ἀρχίζουν κι ὡς ἄργά τόν συνεχίζουν.
Τά παιδιά ὅλο χαρά παίζουν τρέχουν ξένοιαστα.
Ἄς ἴδωμεν ὅταν ὁ ἥλιος βασιλέψει στό λιβάδι σκιά θά πέσει
τότε εἶναι καί ἡ στιγμή πού θά πῆ ἡ Ἐπιτροπή
τό χορτάρι πρέπει νά μάσουν καί σωρούς πρέπει νά τό
φτιάσουν

γιά νά γίνῃ ἡ διανομή σέ ὅλους ὀνομαστική.
Ἄς ἴδωμεν ὅταν ὁ ἥλιος βασιλέψει στό λιβάδι σκιά θά πέσει
τότε εἶναι καί ἡ στιγμή πού θά πῆ ἡ Ἐπιτροπή
τό χορτάρι πρέπει νά μάσουν καί σωρούς πρέπει νά τό
φτιάσουν
γιὰ νά γίνῃ ἡ διανομή σέ ὅλους ὀνομαστική.
Ἄς ἴδωμεν ὅταν ὁ ἥλιος βασιλέψει στό λιβάδι σκιά θά πέσει
τότε εἶναι καί ἡ στιγμή πού θά πῆ ἡ Ἐπιτροπή
τό χορτάρι πρέπει νά μάσουν καί σωρούς πρέπει νά τό
φτιάσουν
γιὰ νά γίνῃ ἡ διανομή σέ ὅλους ὀνομαστική.
Ἄς ἴδωμεν ὅταν ὁ ἥλιος βασιλέψει στό λιβάδι σκιά θά πέσει
τότε εἶναι καί ἡ στιγμή πού θά πῆ ἡ Ἐπιτροπή
τό χορτάρι πρέπει νά μάσουν καί σωρούς πρέπει νά τό
φτιάσουν

Στήν κατηφόρα τραγουδοῦνε ἀπό ἐκδρομή γυρνοῦνε
εἶναι ὄλοι εὐτυχισμένοι καί δέν νοιώθουν κουρασμένοι
στό λιβάδι ὅταν πᾶς νοιώθεις αἴσθημα χαρᾶς
κι ἂν ἀκόμα θά γεράσης τό λιβάδι δέν θά ξεχάσης
καί θά ἤθελες πολύ νά βρεθῆς γιά λίγο ἐκεῖ.

Στό Λιβᾶδι τό μάζεμα τοῦ χόρτου

Τό άλώνι τῆς γειτονιάς

Στ' άλώνι κάθε γειτονιάς ὅταν ἀπό κεί περνᾷς
τά βράδυα τοῦ καλοκαιριοῦ, φωνές ἀκοῦς ἀπό παντοῦ.
τά παιδιά εἶναι μαζεμένα, σέ παρέες χωρισμένα
τρέχουν παίζουν καί γελοῦν, τήν χαρά γύρω σκορποῦν.
Ἄλλα παίζουν τόν κουτσό, κι ἄλλα κοῦκο ἢ (κρυφτό)
ἄλλα μέ τά τσουλεγκάρια, κι ἄλλα παίζουν τήν ἐννιάρια.
Ἡ Μπάμπο ἀφοῦ σηκωθεῖ τό σκόπι ψάχνει γιά νά βρῆ
Θέλει στ' άλώνι κι αὐτή νά βγεῖ, τίς ἄλλες μπάμπες γιά
νά ἰδῆ,

μαζύ τους γιά νά κουβεντιάση, τήν βραδυά της νά περάση
κι ὄλο σιγοπερπατώντας καί στό σκόπι ἀκουμπώντας
στό άλώνι ὅταν φθάση δίπλα τους θά πάη νά κάτση.

Τά μασλάτια ἀρχινοῦνε, γιά ξόρκια, μάγια, μολογοῦνε.
Στ' άλωνιοῦ τήν ἄλλη μεριά μιά ἀκόμη συντροφιᾶ
ἀπό νιότερες γυναῖκες συζητᾷ πιο ζωηρά.

Τά νέα ὄλα τοῦ χωριοῦ, τῆς μέρας μά καί ἀπ' ἄλλοῦ
ἐδῶ στ' άλώνι θά τά ποῦνε γνωστά σέ ὄλους θά γενοῦνε.
Ἡ ὥρα εὐχάριστα περνάει, τ' ἀεράκι ἀρχίζει φυσάει.

Στ' άλώνι τώρα πιά δροσίζει κανεῖς δέν λέει πιά νά φύγη.
Μά σάν τό σούρουπο θ' ἀρθεῖ, μέ τίς κουλωφωτιές μαζύ
ὄλα τά παιδιά θά τρέξουν πιο πολλές γιά νά μαζέψουν
στό κουλουφωτηῖρι τῆς βάζουν κι ὄλα δυνατά φωνάζουν.

Ἔλα δῶ κουλουφωτιά νά σοῦ δώσω τόν παρά... κλπ.
Μά ἡ ὥρα ἔχει περάσει κι ἡ μάνα τους θά τά φωνάξη
τά παιχνίδια νά ἀφήσουν καί στό σπίτι νά γυρίσουν.

Οἱ Γρηές καί οἱ γυναῖκες πρέπει πιά νά χωρισθοῦνε
καληνύχτα ἀφοῦ ποῦνε στά σπίτια τους ὄλες γυρνοῦνε
στό άλώνι τ' ἄλλο βράδυ ὄλες τους πάλι θά βγοῦνε.

Παιδότοπος γιά τά παιδιά εἶναι τ' άλώνι στή γειτονιά
ἀλλά καί τόπος ραντεβοῦ γιά τίς γυναῖκες τοῦ χωριοῦ.

Ἡ περπερούνα

“Ολα ἔχουν μαραγκιάσει, τούτη ζέστη θά τά κάψη
τόση κάψα καί φωτιά, δέν ἔκανε ἄλλη χρονιά.

Ἡ παναγιά ἄς λυπηθῆ, νά μᾶς ρίξη μιὰ βροχή
οἱ κόποι μας νά μὴν χαθοῦνε, τῆ σοδειά μας νά χαροῦμε.
Αὐτά ἀκοῦς ὅπου κι ἂν πᾶς στό χωριό σάν περπατᾶς
εἶναι τέτοια ἢ ξηρασία πού σέ πιάνει ἀπελπισία.

Οἱ μεγάλες οἱ γυναῖκες παροτρύνουν τίς κοπέλλες
Περπερούνα γιά νά φτιάσουν καί στά σπίτια νά περάσουν.
Τό ἔθιμο εἶναι παλιό μά λένε ἀποτελεσματικό
ὁ Θεός θά λυπηθῆ καί θά ρίξη μιὰ βροχή.

Οἱ κοπέλλες δέν ἀργοῦνε, ἔξω ἀπ’ τό χωριό θά βγοῦνε.
Διαλέγουν τήν πιό ζωηρή πού περπερούνα θά γεννῆ
καί μέ πράσινα φυτά τήν στολίζν’ προσεκτικά.

Μιὰ εἰκόνα θά κρατάει κι ἡ λειτανία ἀρχινάει.
Μαζύ ὅλες ξεκινᾶνε καί στούς δρόμους τραγουδᾶνε.

«Περπερούνα περπατεῖ τό Θεό παρακαλεῖ
κύριε ρίξε μιὰ βροχούλα, νά ποτήσης τά χωράφια
τά σιτάρια τά κριθάρια, τ’ ὁμορφα τά καλαμπόκια.
Ἡ αὐλόπορτα θ’ ἀνοίξη κι ἡ κυρά πρέπει νά ρίξη
στήν περπερούνα πού θά μπῆ μέσα πλέον στήν αὐλή
τό νερό ἀπ’ τό μαστραπά πού στά χέρια της κρατᾶ
δίνοντας κι αὐτή εὐχή, ρίξε Θεέ μου μιὰ βροχή
καί θά βγάλη ἀπ’ τήν ποδιά νά τούς δώση δυό αὐγά
ἄλλη θά πάη στό καδί νά φέρη βούτυρο ἢ τυρί
καί λίγο ἀλεύρι ἀφοῦ μάσουν, ὅλα πίτα θά τά φτιάσουν.
Ἄφοῦ στά σπίτια ὅλα περάσουν, τ’ περπαρούνα θα χα-
λάσουν

εἶναι λίγο κουρασμένες μά πολύ ἐνθουσιασμένες
κάνανε αὐτό πού πρέπει καί ἴσως τώρα πιά θά βρέξη.
Λίγα σύννεφα σάν δοῦνε ὅλοι τότε θά χαροῦνε
μά γρήγορα θά λυπηθοῦν, τά σύννεφα θά διαλυθοῦν
ποτέ τους ὅμως δέν θά πάψουν περπερούνα γιά νά
φτιάσουν

ὅταν ἔχει ἀνομβρία, κάμα, ζέστη, ξηρασία,
γιατί κάποτε θαρθῆ ἢ Εὐλογημένη Βροχή.

Τό άλώνισμα

Εἶναι τέλος τοῦ Ἰούλη κι' ὅλοι ἔχουνε θερίσει
τά σιτάρια τά κριθάρια σπίτι τ' ἄχουν κουβαλήσει
στὶς καλῦβες τά δεμάτια τᾶχουνε τοποθετήσει
καί ἐκεῖ θά τά ἀφίσουν μέχρι νά τά ἀλωνίσουν.

Ἔολοι ὅσοι ἀλωνίσουν τό ἀλώνι θά καθαρίσουν
κι' ἀφοῦ πρῶτα τό σκουπήσουν, μέ τά βούλτα θά τ' ἀ-
λείψουν

τίς τρῦπες ὅλες νά σκεπάσουν, κόκο στάρι νά μή χάσουν,
καί τό σέμπρο τους τό βράδυ πρέπει νά εἰδοποιήσουν τήν

ἄλλη μέρα τό πρωῖ, μέ τό βόϊδι του ν' ἀρθῆ
γιατί τό στάρι θ' ἀλωνίσουν κι' ὅλοι πρέπει νά βοηθήσουν.

Ἔολοι ὅσοι τους μποροῦνε τά δεμάτια κουβαλοῦνε
στό ἀλώνι θά τά φέρουν κι' ἀφοῦ πρῶτα θά τά λύσουν
μέ τοῦ σιταριοῦ τά στάχια τό ἀλώνι θά γεμίσουν.

Στό ζυγό τά βόδια βάζουν κι' ὅλα τ' ἄλλα ἐτοιμάζουν
καί ἀρχίζουν ν' ἀλωνίζουν μέ τά βόδια νά γυρίζουν
στό ἀλώνι περπατᾶνε καί τά στάχια ὅλα πατᾶνε
κι' οἱ γυναῖκες μέ τά θκούλια κάθε τόσο τά γυρνᾶνε
μέ φροντίδα προσπαθοῦνε ὅλα γιά νά πατηθοῦνε.

Τά παιδιά μόλις ξυπνᾶνε καί χωρίς νά καλοφᾶνε
μέ χαρά στ' ἀλώνι τρέχουν κι' ἀφοῦ λίγο κοντοστέκουν
μέσα ὀρμᾶνε καί πηδοῦνε καί τά ἄχυρα κλωτσοῦνε
κι' ὅλο κολοτοῦμπες κάνουν μέχρις ὅτου κουρασθοῦνε.

Κι' ὅταν τό σιτάρι πέσει τά βόδια βγάζουν ἀπ' τή μέση
στήν σκιά θέ νά τά πάνε νά τούς δώσουνε νά φᾶνε.

Τ' ἄχυρο θά κουβαλήσουν τήν καλύβα νά γεμίσουν
γιατί ὅλο τό χειμῶνα ζῶα ἔχουν νά ταῖσουν.

Τό σιτάρι τώρα θά μάσουν κι' ἀφοῦ λίγο ξαποστάσουν
τό ἀλώνι θά σκουπίσουν τό σιτάρι θά ντριμονίσουν
καί στό δρόμο θά καθίσουν μέχρις ὅτου τό λυχνίσουν.

Στά τσουβάλια θά τό βάλουν καί στό σπίτι θά τό πάρουν
σέ ταγάρια τό μετράνε καί στ' άμπάρια τό γυρνάνε...
Τό θεό εύχαριστοῦνε τή σοδειά τους άφοῦ δοῦνε
καί θά τόν παρακαλέσουν τήν διπλή τοῦ χρόνου νά ἔχουν.

Χορευτικός ὄμιλος άπό άγόρια καί κορίτσια τοῦ χωριοῦ

Τό πανηγύρι τῆς Παναγιᾶς

Τό πανηγύρι στό χωριό εἶναι ἔθιμο παλαιό.

Στοῦ Αὐγούστου τά μισά πού γιορτάζει ἡ Παναγιά
το χωριό πανηγυρίζει καί χαρά ὅλους γεμίζει.

Μέ λαχτάρα καρτεροῦν τούς δικούς τους γιά νά δοῦν
ποῦ θ' ἀρθοῦν ἀπ' τήν ξενητεία μέρες πρίν τήν Παναγιά,
ὅλοι μαζί γιά νά γιορτάσουν νά χαροῦν καί νά ξεσκάσουν.
Τά δῶρα ροῦχα ἢ παπούτσια ποῦ θά τούς φέρουν ἀπ' τό
ταξείδι

μέ χαρά καί μέ καμάρι θά τά φορέσουν τό πανηγύρι.

Ὅσο οἱ μέρες πλησιάζουν τά σπίτια πρέπει νά ἐτοιμάζουν.
Πρῶτα οἱ ἄνδρες θά ἀρχίσουν καί τά δωμάτια θ' ἀ-
σπρίσουν,

κι' οἱ γυναῖκες τά κιλίμια τίς Βελέντζες τά στρωσίδια
στούς λάκκους πᾶνε καί τά πλένουν καί σπίτι καθαρά τά
φέρνουν.

Τά δωμάτια θά στρώσουν γιορτάσιμη ὄψι θά τους δώσουν.

Σάν ἔρθει ἡ παραμονή κατσίκι θά σφάξουν ἢ ἀρνί.

Τά ἐντόσθια θά πλύνουν καί τή σκωταριά μαζί
γιά νά φτιάσουν καβρουμᾶ ἢ στήν γάστρα γιοματιά
καί τό κρέας φαγητό κι' ἀπαραίτητα ψητό.

Ἀνήμερα τήν Παναγιά ὅλοι θά πᾶν στήν ἐκκλησιά
τά καλά ροῦχα φορᾶνε, μέ καμάρι περπατᾶνε.

Ἀπ' τήν ἐκκλησιά σάν βγοῦνε ὅλοι χρόνια πολλά θά ποῦνε.
Οἱ ἄνδρες πᾶν χρόνια πολλά σ' ὅσους γιορτάζουν τήν

Παναγιά

κι' οἱ γυναῖκες θά γυρίσουν σπίτι τά φαγητά νά ψήσουν.

Φίλοι συγγενεῖς θ' ἀρθοῦνε ἀπ' τὰ διπλανά χωριά
καί θά τούς καλοδεχτοῦνε μέ ἀγάπη καί φιλιά.
Σάν θ' ἀρθῆ τό μεσημέρι ὄλοι γύρω στό τραπέζι
Εὐθυμοί καί γελαστοί τρῶν καί πίνουνε κρασί
κι' ὄλοι δίνουν τήν εὐχή σάν τσουγκρίζουν τά ποτήρια
καί τοῦ χρόνου ὄλους μαζύ νά τούς ἔχει ἡ Παναγία.
Τρῶνε πίνουν συζητᾶνε, χαριτολογοῦν γελᾶνε.
Ἡ καμπάνα σάν χτυπήση ὁ χορός ἔχει ἀρχίσει
τότε θά ἐτοιμασθοῦνε στήν πλατεῖα ὄλοι θά βγοῦνε.
Ἄλλοι θά μποῦν καί θά χορεύουν κι' ἄλλοι ἀπ' ἔξω θά χα-
ζεύουν,
κι' ὅσο τά κλαρίνα παίζουν τόσο πιά πολλοί χορεύουν
καί τό κέφι κι' ὁ χορός γίνεται πιά ζωηρός.
Ἡ χαρά κι' εὐτυχία πλημμυρίζουν τήν πλατεῖα.
καί τοῦτο θά συνεχισθεῖ ὥσπου σούρουπο θ' ἀρθῆ.
Τότε πλέον σάν νυχτώση ὁ χορός θά τελειώση
ὄλοι θ' ἀποχωριστοῦνε καί στά σπίτια τους γυρνοῦνε.
Πέρασε ἡ Παναγιά τοῦ χρόνου ν' ἄμαστε καλά.

Γιά κλαδί

Στό χωριό μιά ἐποχή, ἀφίνουν τήν κλαδονομή
γιατί εἶναι βασική στά γιδοπρόβατα τροφή.
Τόν χειμώνα πού δέν βοσκᾶνε τό ξερό κλαδί θά φᾶνε...
Ἐναλόγως ὁ καθένας πόσα ζωντανά φυλάγει
τά φορτώματα μετράει πού μέ κόπο κουβαλάει.
Τά τσεκούρια ἀφοῦ βροῦνε σέ μιά πλάκα τά τροχοῦνε,
στό νερό θέ νά τά ρίξουν στά στυλιάρια γιά νά σφίξουν.
Τό βριζάχερο θά πάρουν ἀφοῦ στό νερό τό βάλουν
τά δεματικά θά φτιάσουν τόν τρουβά θά ἐτοιμάσουν.
Τό πρωῖ νωρίς ξυπνάνε γιατί μακρυά θά πᾶνε.
Στό μουλάρι τά τσεκούρια τόν τρουβά καί τά παγούρια
στό σαμάρι θά κρεμάσουν κι' ἀπ' τήν πόρτα σάν περάσουν,
στό δρόμο ἔξω ἀφοῦ βγοῦνε μ' ἄλλους θά συναντηθοῦνε.
Καλημέρα ἀφοῦ ποῦναι τίς κουβέντες ἀρχινοῦνε
καί χωρίς νά σταματᾶνε ὅλοι παρέα περπατᾶνε.
Τό νερό μόνο σάν βροῦνε τότε ὅλοι σταματοῦνε
τά μουλάρια θά ποτίσουν τά παγούρια θά γεμίσουν.
Στίς πλαγιές ὅταν θά φθάσουν καί χωρίς νά ξαποστάσουν
τά μουλάρια θά ἀφίσουν γύρω ἐκεῖ γιά νά βοσκήσουν
καί αὐτοί ὅλοι σκορποῦνε ὅπου τό κλαδί θά βροῦνε.
Ἄλλοι στά δέντρα ἀνεβασμένοι κι' ἄλλοι ἀπ' τά κλαριά
πιασμένοι
σέ κλώνους κόβουν τό κλαδί πού πέφτει ἀνάλαφρο στή γῆ.
Ἄλλοι πίσω τό μαζεῦουν καί δεμάτια θά τό δέσουν
στήν πλάτη θά τό φορτωθοῦνε ἴσιο μέρος γιά νά βροῦνε
τό μουλάρι νά φορτώσουν τήν πρώτη στράτα νά τε-
λειώσουν.

Ἄφοῦ λίγο ξαποστάσουν στίς πλαγιές πάλι θά φθάσουν
ἄλλο φόρτωμα νά κόψουν τό μουλάρι νά φορτώσουν
μά ἡ ζέστη εἶναι πολύ κι' ἡ δουλειά κουραστική
στήν σκιά θά πάν νά κάτσουν λίγο γιά νά ξαποστάσουν
δυό γουλιές νερό νά πιοῦνε κάπως γιά νά δροσιστοῦνε
καί πάλι θέ νά σηκωθοῦνε στίς πλαγιές γιά νά βρεθοῦνε.
Ὁ ἰδρώτας τρέχει στό σῶμα καί ἡ ζέστη σέ κάνει λιῶμα,
μά ὑπομονή θά κάνουν ὥσπου τά μουλάρια φθάνουν.
Φορτώνουνε χωρίς ν' ἀργήσουν καί στό σπίτι θά γυρίσουν
κουρασμένοι, διψασμένοι, κόκκινοι ἡλιοψημένοι.
Τό κλαδί θά ξεφορτώσουν καί στ' ἄλώνι θά τ' ἀπλώσουν
ἐκεῖ αὐτό θά ξεραθῆ καί θά γίνῃ ζωοτροφή.
Στήν καλύβα θά τό βάλουν τό χειμῶνα νά τό πάρουν.
Τήν ἄλλη μέρα τό πρωῖ, πάλι πᾶνε γιά κλαδί
πόσο ἀλήθεια ἦταν σκληρή ἡ χωριάτικη ζωή;...

Τά γεροντάκια

Στῆς πλατείας τό προσήλιο, μπρός στόν τοῖχο στό σχολεῖο καθονται δύο γεροντάκια, κι' ἀκουμποῦν στά μπα-
στουνάκια.

Τό κορμί στόν ἥλιο λιάζουν κι' ὄλο σιγοκουβεντιάζουν.
Κι' ἄλλος γέρος πλησιάζει κοντοστέκει και κοιτάζει,
κι' ἀφοῦ τούς καλησπερίσει, δίπλα τους πάει νά καθίση.
Γιά λίγο εἶναι σιωπηλοί, κάποιος βήχει καί θά πεῖ:

"Αχ αὐτά τά βροχικά, μούχουν φάει τά σωθικά·
Ἐσύ εἶσαι μιά χαρά, ὁ διπλανός τοῦ ἀπαντᾶ.

νά δῆς τί τραβάω ἐγώ τοῦ λέει καί πιάνει τό γοφό,
σάν μέ πιάν' τ' ἀθροϊτικά μαζύ μέ τά ρευματικά
λές καί μοῦ περνᾶν σουβλιά, δέν βρίσκω τόπο πουθενά...

"Ὡχ ἀφῆστε τα αὐτά δέν σκολνοῦν καμιά φορά
λέει ὁ τρίτος στή σειρά ποῦ κάθετ' ἀπό δεξιά...

Τά παλιά ἄς θυμηθοῦμε λίγο γιά νά ξεχαστοῦμε...
κι' ὁ καθένας μολογάει τίς δικές του ἀναμνήσεις
παιδικές, ἐφηβικές, ποῦ εἶναι εὐχάριστες γλυκές

"Ὅταν παντρετήκανε καί ξενητευτήκανε
μέ τί κόπους καί θυσίες, μέ καῦμούς ταλαιπωρίες ἔπρεπε
γιά νά παλαίψουν, τήν φαμίλια τους νά θρέψουν

τά παιδιά νά μεγαλώσουν λεβεντιές νά καμαρώσουν...

Τώρα πιά σάν ἱστορία ποῦ διαβάζεις στά βιβλία
ἡ ζωή μας ἔχει περάσει, κι' ἐμεῖς ἔχομε γεράσει.

Χθές λές κι' ἤμουνα παιδί, μήπως ἔχω ὄνειρευτεῖ;
πόσο σύντομη ἀλήθεια εἶναι τούτη ἡ ζωή.

Γι' αὐτό κάνε καλοσύνη ἄν θές κάτι γιά νά μείνη...

Γιά λίγο πάλι ἠσυχάζουν, σταματοῦν νά κουβεντιάζουν
τά κεφάλια θά κουνήσουν, κι' ὄλοι θά μελαγχολήσουν.

Ἄς ἦ ἡλιος ἔχει πιά κρυφτεῖ στοῦ βουνοῦ τήν κορυφή
σπίτι πρέπει νά γυρίσουν τήν παρέα νά διαλύσουν...

Στά μπαστούνια άκουμποῦνε καί μ' ἕνα ὄχ θά σηκωθοῦνε
λίγο θά κοντοσταθοῦνε. Καληνύχτα γιά νά ποῦνε
κι' αὔριο τήν ἴδια ὥρα στό προσήλιο νά βρεθοῦνε.

Ὁ ὑποφαινόμενος τό ἔτος 1937 ἡλικίας 13 ἐτῶν μέ τόν πατέρα του Εὐθύμιο
Τζουμέρκα τήν μάνα του Δέσποινα καί τίς ἀδελφές του Πανάγιω καί Εὐγενία.

Στό σπίτι μου το πατρικό (στό χωριό μου)

Τό σπίτι μου τό πατρικό, σάν στέκομαι καί τό κοιτώ
τά χρόνια μου τά παιδικά, τ' άξέχαστα έφηβικά
μές τό μυαλό μου ξαναζώ κι' άρχίζω νά μελαγχολώ
γιατί έχουνε περάσει κι' έγώ έχω πιά γεράσει...
Τό σπίτι κάθομαι κοιτώ καί είναι έρημο βουβό,
άπό τόν καιρό φθαρμένο, μοιάζει νά είναι γερασμένο...
'Η πόρτα του είναι κλειστή καί δέν γαυγίζει τό σκυλί
ούτε γάτα νοιαουρίζει, ούτε κότα κακαρίζει.
'Ησυχία καί σιωπή μέσα κι' έξω επικρατεί.
Τέτοιο πράμα δέν θυμάμαι καί μέ κάνει νά φοβάμαι...
Φούρνος, τζάκι, δέν καπνίζουν κι' ούτε φαγητά μυρίζουν
τά κελάρια άδειανά, ζώα δέν υπάρχουν πιά,
καί τό κλίμα στήν αύλή έχει κι' εκείνο ξεραθεί.
Στό σπίτι μέσα όταν μπής πολύ θά στενοχωρηθής
γιατί νομίζεις πώς θά ίδής θά μιλήσης θά χαρής
μέ πρόσωπα άγαπημένα ποῦ άπό χρόνια είναι χαμένα.
Στά δωμάτια σάν μπής αντικείμενα θά βρής
σκοτισμένα, ξεχασμένα, τότε καθαρά πλυμένα.
'Ένα - ένα θά τά δής καί πολύ θά λυπηθής
πού τώρα είναι σκορπισμένα, άχρηστα έγκατελλειμένα.
Στόν Νοντά σάν άνεβής δυό σταλαγματίες θά δής καί μιά
σανίδα σαπισμένη στό ταβάνι ξεκαρφωμένη.
'Ο χρόνος φέρνει τή φθορά, σέ άψυχα καί ζωντανά.
Σ' αυτά τά μέρη του σπιτιού ένιωθες χαρά παντού, τώρα
νεκρική σιγή σέ όλα τουτα επικρατεί.
Στόν τοίχο είναι κρεμασμένη σέ κορνίζα περασμένη
μιά μεγάλη φωτογραφία ποῦ λέει όλη τήν ιστορία
είναι οικογενειακή καί θέση έχει πάντα εκεί.
Κοντά της πās καί τήν κοιτάς καί μέ τά πρόσωπα μιλάς
μά αυτά δέν σου μιλούν στά μάτια μόνο σέ κοιτούν
κάτι θέλουν νά σου ποῦν μά άψυχα είναι δέν μιλούν.
Θ' άρχίσης νά μελαγχολήσης κι' άθελά σου θά δακρύσης
γιατί θά συγκινηθής μέ όλα τουτα ποῦ θά δής
στό σπίτι σου τ' άγαπημένο ποῦ τώχεις έγκατελλειμένο.

Ο τρύγος

Εἶναι Κυριακή βραδάκι εἰς τὰ τέλη τοῦ Σεπτέμβρη κι' οἱ
ἄνδρες εἶναι μαζεμένοι, στό κουλοῦρι καθισμένοι,
γιά τόν τρῦγο συζητοῦνε καί πολλοί διαφωνοῦνε.
Τελικά θά συμφωνήσουν αὔριο τρῦγο ν' ἀρχίσουν
κι' ὁ τελάλης θά φωνάξη ὅλο τό χωριό νά μάθη
ὅτι αὔριο τρυγοῦμε καί θά πρέπει νά ἐτοιμασθοῦμε.
Οἱ γυναῖκες σάν τ' ἀκοῦνε τρέχουνε χωρίς ν' ἀργοῦνε
τά καλάθια τίς κοφίνες τά καδιά στίς βρύσες πλένουν τά
βαρέλια τά μουσκεύουν μά τό νοῦ στό σπίτι ἔχουν
τί ἄλλο ἔχουν νά μαζέψουν τί φαῖ νά μαγειρέψουν.
Τό πρωῖ προτοῦ χαράξη μέ χαρά καί μέ μεράκι
μέ τά σύνεργα δεμένα στά μουλάρια φορτωμένα
ὅλοι ἔχουν ξεκινήσει κι' ὅλοι εἶναι βιαστικοί
στό ἀμπέλι τους νά φθάσουν νά τρυγήσουν νά σκολάσουν.
Κι' ὁ πατέρας ἦ ἡ μάνα ἀφοῦ κόψουν τίς κρεμάθες
ὅλοι ἀρχίζουν νά τρυγᾶνε ὄριμα γλυκά σταφύλια
καί τρυγᾶνε καί τρυγᾶνε καί γεμίζουν τά κοφίνια
στά μουλάρια τά φορτώνουν καί τά φέρνουνε στά σπίτια.
Μέσα στό καδί τά ρίχνουν τά χτυπᾶνε τά τσιαλιάζουν
κι' ἀφοῦ μοῦστο θά τά κάνουν μέσ τόν κάδιο τά ἀδειάζουν
γιά νά βράση νά τόν σύρουν τά βαρέλια νά γεμίσουν
καί τά τσίπουρα θά βγάλουν τά καζάνια σάν ἀνοίξουν.
Κι' ὅταν ὅλα τελειώσουν ὅλοι δίνουν τήν εὐχή τους
καί τοῦ χρόνου εὐλογημένα ν' ἄστε καλοξοδεμένα.

Ο καϋμός τῆς ξενητειάς

Δέν πρόλαβαν νά παντρευτοῦν τόν ἐρωτά τους νά χαροῦν
καί πρέπει νά χωρίσουνε, μέ τόν καϋμό νά ζήσουνε.
Ἐκεῖνος θά ξενητευτεῖ, δουλειά θά πάει γιά νά βρῆ
κι' ἐκεῖνη στό χωριό θά ζεῖ καί πάντα θά τόν καρτερεῖ.
Μέ πεθερό καί πεθερά μέ κουριάδα καί γιαγιά
ὄλη μέρα στίς δουλεές ποῦ τό σπίτι ἔχει πολλές
εἶναι ἀπασχολημένη καί εἶναι καί ἀγκαστρωμένη.
Τό βράδυ σάν πάη νά κοιμηθῆ τόν ἄνδρα της θά θυμηθῆ
καί τό πρωῖ σάν σηκωθεῖ ὁ νοῦς της θά νά πάλι ἐκεῖ.
Κάποια μέρα θά γεννήσῃ, γιό στόν ἄνδρα θά χαρίσῃ
κι' ἕνα γράμμα θά τοῦ γράψῃ, τά εὐχάριστα νά μάθῃ...
κι' ἐκεῖνος ἅμα τό διαβάσῃ ἀπό τήν χαρά θά κλάψῃ
θά συγκινηθεῖ πολύ καί συνεχῶς θά νοσταλγεῖ
κοντά τους πότε νά γυρίσῃ τό γιό του νά γλυκοφιλήσῃ.
Μά τώρα στέλνει μιά γραφή μαζύ μέ μιά ἐπιταγή
νά πάρουν ὅτι χρειασθεῖ στό σπίτι μά καί στό παιδί.
Ἄν τό ταξείδι πάει καλά καί βγάλῃ ἀρκετά λεπτά
γρήγορα θέ νά γυρίσῃ μέ τήν φαμίλια του νά ζήσῃ.
Μά ἄν ἡ τύχη δέν βοηθήσῃ θά ἀργήσῃ νά γυρίσῃ.
Νοσταλγίες καί καϋμοί πίκρες κι' ἀναστεναγμοί
θά εἶναι τούτη ἡ ζωή στήν ξενητειά ὅσο θά ζῆ.
Κι' ὅταν ἔρχονται γιορτές τό γράμμα παίρνεις κι' ὄλο κλαίς
τό διαβάζεις τό φιλάς καί τόν πόνο σου ξεχνᾷς.
Κάποτε θ' ἀποφασίσῃ στό χωριό γιά νά γυρίσῃ
γράμμα στήν κυρά θά γράψῃ ὅτι γρήγορα θά φθάσῃ
κι' ἐκεῖνη πετάει ἀπό χαρά καί τό γιόκα της φιλά
σ' ὄλους σπίτι θά τό πῆ καί γρήγορα θά μαθευτεῖ
κι' οἱ συγγενεῖς ἅμα τό μάθουν ἀπ' τό σπίτι θά περάσουν
μέ μέγαν τους χαρά θά εὐχηθοῦνε στήν κυρά
γρήγορα νά τόν ἴδοῦνε καί νά τόν καλοδεχτοῦνε.

Για ψωμί την Κατοχή

Στό χωριό τήν κατοχή ὅλοι τρέχαν για ψωμί.
"Οτι ἔχουν θά πουλήσουν, φορτωμένοι νά γυρίσουν,
κι εὐτυχῶς οἱ πιά πολλοί ἔχουν ἄρκετό ρακί.
Μές τό τσάμικο θά φθάσουν τό ρακί μέ λάδι ν' ἀλλάξουν
κι ἀφοῦ στό χωριό γυρίσουν λίγες μέρες θά καθίσουν.
Πρέπει τώρα πιά τό λάδι νά τ' ἀλλάξουν μέ σιτάρι.
Σέ παρέες ξεκινοῦνε ὅσοι βέβαια μποροῦνε
τό χειμῶνα ζαλωμένοι γιατ' οἱ δρόμοι εἶναι κλεισμένοι
ἀπ' τά χιόνια τά πολλά πού πέφτουν πάνω στά βουνά.
"Ολη μέρα περπατᾶνε κι οἱ βοριάδες τούς φυσᾶνε.
Ἄνηφόρες-κατηφόρες, μονοπάτια καί ποτάμια
καί κορφές βουνῶν περνᾶνε, ὥσπου κάποτε θά φθάσουν
σ' ἐξωκλήσια ἢ καλύβες, ὅπου καί θά σταματήσουν
γιατί ἔχει πιά βραδυάσει καί ἐκεῖ θά ξενοχτήσουν.
Ἐύλα πάν ὅλοι νά μάσουν τήν φωτιά πρῶτα ν' ἀνάψουν
γύρω της θά βολευτοῦνε, κι ἀφοῦ κάπως ζεσταθοῦνε
τόν τροβά κοντά τραβᾶνε κι' ὅτι ἔχουνε θά φᾶνε
καί χωρίς πολλά νά ποῦνε γέρνουνε νά κοιμηθοῦνε.
Τό πρωῖ νωρίς ξυπνᾶνε, φορτώνονται καί ξεκινᾶνε
ἄλλη μιά μέρα ὄλο πορεία κούραση ταλαιπωρία.
Τήν τρίτη μέρα ὁμως θά φθάσουν καί τό λάδι μέ στάρι θ'
ἀλλάξουν.

Μέ τό στάρι πιά στό σακί ἀρχίζει κι ἐπιστροφή.
Ἡ ἴδια πάλι ἡ πορεία ἀβάσταχτη ἡ ταλαιπωρία
τώρα πιά κοπιαστική τό φορτίο εἶν' πιά βαρύ.
"Ολα ὁμως τά ξεχνᾶνε ὅταν ἀπό μακρῶν κοιτᾶνε
τό χωριό βλέπουν μπροστά τους καί πετοῦν ἀπ' τή χαρά
τους
κι ἀφοῦ λίγο περπατήσουν τήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ θ' ἀ-
νοιξοῦν
θά ξεφορτωθοῦν θά κάτσουν, θά πλυθοῦν, θά ξαποστάσουν
πῶς περάσανε θά ποῦνε, κι ἀφοῦ φᾶν θά κοιμηθοῦνε.
Μά ὕστερα ἀπό λίγες μέρες, ἀφοῦ καλά ξεκουραστοῦνε
τά ἴδια πάθη ἀρχινοῦνε πάλι για στάρι ξεκινοῦνε.
καί τοῦτο θά συνεχιστεῖ ὅσο καί ἡ κατοχή.

Μετά τόν έσπερινό

‘Ο ήλιος όταν βασιλεψει στό χωριό σκιά θά πέσει
κι ό παπάς θά ξεκινήσει τήν καμπάνα νά χτυπήση
καί στήν έκκλησιά θά πάη τόν έσπερινό ν’ αρχίση
‘Η καμπάνα θ’ άκουστῆ σ’ όλη τήν περιοχή
κι όλοι όσοι τήν άκουνε τήν δουλειά τους σταματούνε.
Ξύλα ή κλαδιά θά κόψουν τά μουλάρια θά φορτώσουν
καί άφου έτοιμασθούνε κι οί γυναϊκες φορτωθούνε
όλοι τους θα ξεκινήσουν στό χωριό για νά γυρίσουν.
‘Ανηφόρες κατηφόρες περπατώντας θά περάσουν
καί χωρίς νά κουρασθούνε εις τό σπίτι τους θά φθάσουν.
Τά παιδιά στήν μάνα τρέχουν καί στήν άγκαλιά της
πέφτουν

καί εκείνη μέ στοργή τ’ άγκαλιάζει τά φιλεϊ
Στόν τρουβã τό χέρι θά χώση κι ότι έχει θά τούς δώση
καί αυτά όλο χαρά τρέχουν στ’ άλλα τά παιδιά.
Τά μεγάλα άγόρια τώρα, έξω άπ’ τό χωριό θά πãνε
παίζουν τρέχουν καί γελãνε τά γελάδια καρτερãνε.
Οί κοπέλλες σάν άκούσουν τήν καμπάνα νά χτυπήση
γκιούμια καί μπουκλιά θά πάρουν καί θά τρέξουνε στή
βρύση

μέ νερό νά τά γεμίσουν, μά ξεχνãνε νά γυρίσουν
γιατί τό κουβεντολόι θ’ αρχίσουν καί δέν λέν νά σταμα-
τήσουν.

‘Η μάνα όπως τό πρωί στά ζõα δίνει τήν τροφή
καί χωρίς νά ξαποστάση όλα θέλει νά τά προφθάση.
Τά γίδια ήρθαν στήν αυλή καί τά πρόβατα βελάζουν
νά τ’ άρμέξει πρέπει τώρα γιατί άλλιõς δέν ήσυχάζουν.
‘Ο πατέρας θά ντυθει καί θά βγῆ στό μαγαζί
όλοι οί άνδρες είναι εκεί κι άλλοι πίνουνε ρακί
άλλοι παίζουνε χαρτιά κι άλλοι λέν κοινοτικά
καί στό σπίτι θά γυρίση σάν τό μαγαζί θά κλείση.
‘Η μάνα θάχει μαγειρέψει τίς δουλειές θάχει μαζέψει
καί για λίγο θέ νά βγῆ τήν γειτόνισα νά ιδῆ.

Δυό κουβέντες νά τῆς πῆ, λίγο νά ξεκουραστῆ.
Μά ἔχει πλέον πιά νυχτώσει τό τραπέζι πρέπει νά στρώση
τά παιδιά νωρίς πεινᾶνε καί θά πρέπει ὅλοι νά φᾶνε
καί ἀφοῦ προσευχηθοῦνε πέφτουν ὅλοι νά κοιμηθοῦνε
το πρωῖ γιά νά ξυπνήσουν πάλι τίς δουλειές ν' ἀρχίσουν.

Τό εἰκόνισμα τῆς Ράχης

Κυριακή 1988 (Ιούνιος)

Στό χωριό μιά Κυριακή σηκώθηκα πρωϊ-πρωϊ
στό μπαλκόνι βγήκα νά κάτσω ν' άγναντέψω νά ρεμβάσω
τουῦ χωριουῦ τίς όμορφιές κι όλες τίς βουνοπλαγιές.
Κι ἦταν ἕνα μεγαλειῶ τουῦτο τ' όμορφο τοπεῖο
'Ολοπράσινα ντυμένο λές και ἦταν κεντημένο.
Μά ἦταν τέτοια ήσυχία ποῦ μ' ἔπιασε μελαγχολία
και ή ὥρα σάν περνοῦσε μέσα μου τό παρελθόν ξυπνοῦσε.
Μέ άγωνία καρτεροῦσα ἄν και ματαιοπονοῦσα
ό τσοπάνος νά σφυρίξη και ή αύλόπορτα ν' άνοιξη
τα γιδοπρόβατα νά βγοῦνε και στό δρόμο νά διαβοῦνε
ν' άκουστῆ τό βέλασμα τους και τά κύπροκούδουνά τους.
Οὔτε βόδια και γελάδια στό χωριό πλέον μουγκρίζουν
πού τά παιδικά μου χρόνια τώρα μου ξαναθυμίζουν.
Οὔτε άγόρια στά μουλάρια τους καβᾶλα ξεκινᾶνε
όλη μέρα στά λιβάδια νά βοσκήσουν θά τά πᾶνε.
Οί κοπέλλες δέν θά βγοῦνε τίς αύλές τους νά σκουπίσουν
και στό δρόμο μπρός στό σπίτι τό κουβεντολόι νά
στήσουν.

Αύλακάρης δέν περνάει τήν κυρά για νά φωνάξη
ν' ἄβγη τό νερό νά μάση νά ποτίση το κηπάρι.
Δέν άκοῦς πιά καλημέρες κι οὔτε βλέπεις νά περνᾶνε
Γέροι, νέοι και γυναῖκες τά κεριά τους νά κρατᾶνε
τά καλά τους νά φορᾶνε και στήν ἐκκλησιά νά πᾶνε.
'Η καμπάνα δέν χτυπάει κι ἐκκλησιά δέν λειτουργάει
ό παππᾶς ἔχει είδοποιήση ότι ἄλλου θά λειτουργήση.

Μά πίο θλιβερό είναι τουῦτο:

Σάν γυρίσης και κοιτάξης δέν μπορείς παρά θά κλάψης
τά χωράφια τά κηπάρια όλο βᾶτα και χορτάρια
κι όταν δῆς στήν γειτονιά σου τρία σπίτια είναι κλεισμένα
ἄλλα δυό ἐγκατελλειμένα κι ἄλλα είναι γκρεμισμένα
τόσο θά μελαγχολήσης πού ἄθελά σου θά δακρύσης
κι από μέσα σου θά πῆς τά παλιά σάν θυμηθῆς.
"Αχ χωριό μου αγαπημένο πῶς κατάντησες καῦμένο.

Εικονίσματα

“Ένα ὁμορφο Αὐγουστιάτικο πρωινό ἀποφάσισα νά κάνω ἕναν περίπατο ὡς τό εἰκόνισμα τῆς Ράχης. Ἐφήνοντάς μέ κάποιο κόπο τά ἀνηφορικά γκαλτερίμια τοῦ χωριοῦ μου Πουρνιά, βρέθηκα ἔξω ἀπό τό χωριό στόν παλιό ἡμιονικό δρόμο πού ὀδηγεῖ πρὸς Μόλιστα – Κόνιτσα. – Ὅπως θά συνέβαινε στόν καθένα μας πού θά βρισκόταν στόν τόπο του, στίς ρίζες του, ἔτσι καί σέ μένα, ἄρχισαν ὅλα γύρω μου νά μοῦ μιᾶνε νά μοῦ ξυπνοῦν τό παρελθόν. – Οἱ γέρικες πλέον καστανιές καί καρυδιές πού τίς χάιδευε ἀνάλαφρα τό πρωινό δροσερό ἀεράκι, κουνούσαν τά φύλλα τους λές καί μέ καλωσόριζαν ὅπως τότε, ἐκεῖνα τά πρωινά πού ἀνέμελο παιδί σάν ἡμουν, ἔτρεχα πάνω-κάτω σέ ὅσες μποροῦσα περισσότερες γιά νά γεμίσω γρήγορα τό τρουβέλι μου ἀπό τούς καρπούς τους γυρνώντας σπίτι μου, γεμάτος χαρά, ἐνθουσιασμό καί εὐτυχία, ἐπιδεικνύοντας στούς συνομηλικούς μου πού συναντούσα στό δρόμο ἢ στήν πλατεία τό γεμάτο κάστανα ἢ καρύδια τρουβέλι μου. Ἐτσι προχωρῶντας οἱ ἀναμνήσεις μου διαδέχονταν ἢ μιά τήν ἄλλη καί χωρίς νά τό καταλάβω ἔφθασα στό εἰκόνισμα τῆς Ράχης. – Εἰκονίσματα στό χωριό ὑπάρχουν πολλά. Σέ ὅλες σχεδόν τίς διαβάσεις πρὸς ὅλες τίς ἐξόδους τοῦ χωριοῦ καί στά ἐπίκαιρα σημεία ὑπάρχει καί Εἰκόνισμα.

“Ὅλα τά σημεία στά ὁποῖα εἶναι χτισμένα τά εἰκονίσματα εἶναι τόσο ἐπιλεγμένα πού νομίζεις πώς κάποιος μέγας Στρατηγός τοποθέτησε τους προστάτες φρουρούς τοῦ χωριοῦ.

Κάθε εἰκόνισμα ἔχει καί τήν δική του ἱστορία καί στόν καθένα πού τό συνάντησε στό πέρασμά του τοῦ θυμίζει καί κάτι τό ξεχωριστό. – Ἐτσι καί σέ μένα τώρα πού ἄρχισαν νά ξεδιπλώνουν ἀπό τήν μνήμη μου παλιές ἀναμνήσεις, μιά γλυκειά, ἀπαλή τρυφεράδα πλημμύρισε τήν καρδιά μου πού σιγά-σιγά τήν ἔνοιωσα νά χαιδεύει ὅλο μου τό σῶμα καί πού ἤθελα νά μείνει παντοτινά νά μὴν μέ ἐγκαταλείψει ποτέ. – Ἐδῶ σέ τοῦτο τό εἰκόνισμα παιδιά σάν εἴμασταν περιμέναμε τούς ξενητεμένους μας πατερά-

δες, θείους, αδελφούς κ.λ.π. συγγενείς μας. — Μόλις τούς αντικρύζαμε τρέχαμε ποιός θά φθάσει πρώτος νά αναγγείλει τήν χαρμόσυνη είδηση στους δικούς του (νά πάρει τά σ' χαρίκια) τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ ξενητημένου τους παίροντας ἔτσι καί τό μεγαλύτερο φιλοδώρημα ἀπό τούς ἄλλους. — Αὐτή ἦταν ἡ εὐχάριστη πλευρά στό Εἰκόνισμα τῆς Ράχης, ὑπῆρχε ὅμως καί ἡ δυσάρεστη.

Ἐδῶ πάλι στό ἴδιο εἰκόνισμα γίνονταν ὁ ἀποχωρισμός ἀπό τά πιό προσφιλή σου πρόσωπα. Πόσες εὐχές, πόσες συγκινήσεις, πόσα δάκρυα, πόσα ἀγκαλιάσματα καί φιλιὰ, συνόδευαν τόν ξενητεμένο πού κάνοντας τόν σταυρό του κοίταζε θλιμένος γιά μιά ἀκόμη φορά τό χωριό του καί τούς δικούς του, πού τόν ξεπροβοδοῦσαν μέ τήν σκέψη του πάντα πότε πάλι θά γυρίσει σέ τοῦτο τό εἰκόνισμα τῆς Ράχης νά τούς ξαναδεῖ, καζαντισμένος πλέον καί φορτωμένος καλούδια γιά τούς δικούς του, ἐκπληρώνοντας ἔτσι τά ὄνειρα καί τίς ἐπιθυμίες πού ἔπαιρνε τώρα μαζί του.

Πόσοι νέοι καί νέες πού μέ καυτά δάκρυα καί φιλιὰ ἀποχωρίζονταν ὁ ἓνας τόν ἄλλον δέν ἐναπόθησαν σέ τοῦτο τό εἰκόνισμα τίς κρυφές τους ἐλπίδες γιά ἓνα γρήγορο, πάλι, ἀντάμωμα γιά πραγματοποίηση τῶν ὀνείρων τους καί ἐκπλήρωση τῶν ἐπιθυμιῶν τους.

Ὅπως καί πιό πάνω ἀναφέρθηκα τό κάθε εἰκόνισμα ἔχει καί τήν δική του ἱστορία καί γιά καθένα μας τήν δική του ἀνάμνηση.

Γιά νά διατηρήσουμε ὅμως τήν ἱστορία τους καί τίς ἀναμνήσεις μας πρέπει πρώτα νά διατηρήσουμε τά ἴδια τά εἰκονίσματα πού πολλά ἀπό αὐτά ἔχουν μισογκρεμισθεῖ ἢ ἔχουν καταστραφεῖ.

Το μοιρολόϊ τῆς βρύσης

Στό χωριό μου Πουρνιά ἓνα καλοκαιριάτικο βραδυνό. Ὁ ἥλιος θάχει μισή ὥρα περίπου που βασίλεψε. Ὁ παπᾶς τοῦ χωριοῦ χτύπησε τήν καμπάνα γιά ἔσπερινό. Αὐτήν τήν ὥρα ἔτυχε νά κάθομαι στό μισογκρεμισμένο πεζούλι κάτω ἀπό τά φτελάδια κι' ἔχω ἀπέναντί μου τήν ἐγκατελειμένη καί ξεχασμένη πιά βρύση τῆς γειτονιάς τοῦ χωριοῦ μου.

Τό πεντακάθαρο κρυστάλλινο νερό της πέφοντας συνεχῶς ἀπό τόν σωλήνα, συνθέτει μιά μελωδία ἡ ὁποία δέν μοιάζει καθόλου μέ ἐκείνη ποῦ θυμᾶμαι. Τούτη ἡ μελωδία τοῦ τραγουδιοῦ της τώρα εἶναι μονότονη, μελαγχολική, χωρίς καμμιά παραλλαγή καί μέσα στό ἔρημο περιβάλλον μοιάζει μ' ἓνα ἀτέλειωτο μοιρολόϊ. Εἶναι τό μοιρολόϊ ὁ θρῆνος τῆς ξεπεσμένης ἀρχόντισσας βρύσης γιά τήν περιφρόνηση καί τήν ἐγκατάλειψη ποῦ τῆς ἔγινε ἀπό ἐμᾶς, ποῦ γιά μᾶς ἦταν ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς μας, ἡ ἴδια μας ἡ ζωή.

Ἄρχισα κι' ἐγὼ νά μελαγχολῶ καί νά νοιώθω δυσάρεστα νά ζῶ την μοναξιά της σάν ἡ θυμησὴ μου πῆγε πολλὰ χρόνια πίσω.

Σαν τέτοια ὥρα ἡ βρύση τότε ἦταν γεμάτη ἀπό γυναῖκες καί κορίτσια κάθε ἡλικίας τῆς γειτονιάς τοῦ χωριοῦ.

Γκιούμια, παγούρια, κακάβια, μπουκλιά καί κάθε λογιῆς δοχεῖα συνοστίζονταν στά πεζούλια της γιά νά ἔρθει ἡ σειρά τους νά γεμίσουν μέ τό κρυστάλλινο νερό της. Οἱ κοπέλλες δίνανε τήν σειρά τους στις μεγαλύτερές τους (ποῦ ἦταν πιο βιαστικές) μέ μεγάλη εὐχαρίστηση, γιατί ἔτσι θά εἶχαν περισσότερο χρόνο στήν διάθεσή τους νά ποῦνε τά δικά τους, νά μάθουν τά νέα τοῦ χωριοῦ ἡ μία ἀπό τήν ἄλλη, νά σχολιάσουν τά γεγονότα τῆς ἡμέρας καί τούς περαστικούς, νά γελάσουν νά ποῦν τά μυστικά τους. Αὐτή ἡ ὥρα εἶναι ἡ καλύτερη ὥρα τῆς μέρας. — Εἶναι ὥρα ξεκούρασης ἡ ὥρα τῆς ψυχαγωγίας τους. — Γέλια, ἀστεῖα,

πειράγματα, φωνές και καμιά φορά τσακώματα κλείνουν τόν κύκλο τῆς ἡμέρας γιά τήν γυναῖκα στήν βρύση τοῦ χωριοῦ. — Πόσο θά θέλανε οἱ κοπέλες νά ἦταν ἀτέλειωτες αὐτές οἱ ὥρες στήν Βρύση. — Μά σιγά — σιγά τό σούρουπο ἔρχεται καί μέ τά δοχεῖα γεμάτα νερό μέ βαρειά τά βήματα μέ τήν καληνύχτα καί τό καλοξημέρωμα παίρνουν τόν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς ἢ κάθε μιά γιά τό σπίτι της γιά νά ξαναβρεθοῦνε αὔριο πάλι τήν ἴδια ὥρα. — "Ολοι μας, μά ἡ γυναῖκα τοῦ χωριοῦ εἶναι πιά δεμένη μέ τήν βρύση τῆς γειτονιάς στό χωριό της πολύ περισσότερο ἀπό τόν καθένα μας.

Τό σούρουπο ἦρθε πάλι. Τώρα ὅμως ὅλα εἶναι ἤσυχα γύρω μου. — Ἡ ἐρημιά τόσο ἄχαρα σε ἀγκαλιάζει ποῦ σέ κάνει νά σκιάζεσαι καί μόνο τό πέσιμο τοῦ νεροῦ τῆς Βρύσης ἀστεῖρευτο κι' ἀκούραστο στόν ἴδιο πάντα μελαγχολικό, μονότονο σκοπό συνεχίζει τό ἀτέλειωτο μοιρολόϊ ποῦ σέ γεμίζει θλίψη καί πόνο γιά τά περασμένα καί σοῦ ματώνει τήν καρδιά. — Καληνυχτίζοντας κι' ἐγώ μέ τήν σειρά μου τήν ξεχασμένη κι' εγκαταλλελειμένη βρύση μεταφέρω τήν παράκλησή μου, ὅλοι μας νά κάνουμε ὅτι μποροῦμε νά σωθοῦν οἱ βρύσες τῶν χωριῶν μας ἔστω καί ἄν δέν τῆς χρησιμοποιοῦμε πλέον. —

"Ἐχομε καθῆκον καί ὑποχρέωση νά τίς ἐπισκευάσουμε νά τίς ἀνακαινίσουμε, γιατί ἀξίζει νά τίς διατηρήσουμε ὅπως ἦταν κάποτε διατηρώντας ἔτσι μαζί τους τήν ἴδια μας τήν ἱστορία, τήν ἱστορία τῶν χωριῶν μας, τούς θησαυρούς τοῦ τόπου μας. —

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
Ἐντί προλόγου.....	3
Τό χωριό μου.....	5
Ἐο πλάτανος τοῦ χωριοῦ.....	6
Τό πρωϊνό τῆς μάνας.....	7
Ἐο κλέφτης.....	9
Οἱ ὄνομασίες.....	10
Γιά τσουρλέκες.....	11
Τό κυνήγι τοῦ Λαγοῦ.....	13
Γιά ξύλα.....	14
Οἱ Ἐπόκρηες.....	16
Τό ξεπροβόδημα τοῦ γιοῦ.....	18
Στό χωράφι.....	19
Ἐνοιξιάτικο πρωϊνό.....	21
Ἐο χορός.....	23
Τό προξενειό τῆς μάνας.....	24
Στό λιβάδι.....	25
Τό ἀλώνι τῆς γειτονιᾶς.....	27
Ἐο περπερούνα.....	28
Τό ἀλώνισμα.....	29
Γιά κλαδί.....	33
Τά Γεροντάκια.....	35
Ἐο τρύγος.....	38
Ἐο καῦμός τῆς ξενητειᾶς.....	39
Γιά ψωμί τήν κατοχή.....	40
Μετά τόν ἔσπερινό.....	41
Κυριακή 1988.....	43
Εἰκονίσματα.....	44
Τό μοιρολόϊ τῆς βρύσης.....	46

53432

KON